

37. Országos Tudományos Diákköri Konferencia
Állam- és Jogtudományi Szekció
Budapest, 2025. március 24–26.

Rendező intézmény:
Károli Gáspár Református Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

**A véleménynyilvánítás szabadsága és a cenzúra
az új technológiák tükrében**

Kézirat leadásának dátuma:

2024 július 24

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezető	2
A kutatás módszertana.....	4
I. Az online cenzúra és a „cancel culture” problémája	4
I.1 Cenzúra vagy tartalomszabályozás?	4
I.2 A cancel culture kihívásai	5
II. A véleménynyilvánítás szabadságának belső szabályozása	6
II.1 A Román Alkotmány és a releváns belső joggyakorlat.....	6
II.2 A Magyarország Alaptörvénye és a releváns belső joggyakorlat.....	10
III. Az Emberi Jogok Európai Egyezménye és Emberi Jogok Európai Bíróságának joggyakorlata	11
III.1. EJEB, EUB és az Amerikai Egyesült Államok alapjogvédelme	11
III.2. Általános szempontok és a véleménynyilvánítás legitim korlátozásának három alapvető követelménye az EJEB joggyakorlatában	13
III.2.1. Általános szempontok	13
III.2.2 A véleménynyilvánítás legitim korlátozásának három alapvető követelménye az EJEB esetjogaiban:	15
III.3. Különböző arányossági tesztek és vizsgálati szempontok a véleménynyilvánítás szabadságával kapcsolatban: mások jogainak védelme, nemzetbiztonság és az internet kontextusa.	18
III.3.1. A véleménynyilvánítás szabadsága és magánélet tiszteletben tartásához való jog publikációk esetében	19
III.3.2. A véleménynyilvánítás és a nemzetbiztonság – a terrorizmus problematikája.....	20
III.3.4. Az EJEB alapjogvédelme az Internet világában.....	22
IV. A közvetítők felelőssége más által előállított tartalomért az EJEB joggyakorlatában.....	23
IV.1. A Delfi kontra Észtország ügy	23
IV.2 Magyar Tartalomszolgáltatók Egyesülete és Index.hu Zrt. kontra Magyarország ügy.....	25
IV.3. A Pihl kontra Svédország ügy.....	26
IV.4. Tamiz kontra Egyesült Királyság.....	28
IV.5 Magyar Jeti Zrt. kontra Magyarország – Az EJEB és a hiperlinkelés	29
IV.6. Az EJEB online térre vonatkozó joggyakorlata – Összegzés	31
V. A Digital Services Act (DSA)	32
V.1. Általános célok.....	32
V.2. A DSA potenciális előnyei	33
V.3 A DSA hiányosságai.....	35
V.4. A DSA és a Mesterséges Intelligencia (AI).....	37
Konklúziók.....	40
Irodalomjegyzék.....	42

Bevezető

A véleménynyilvánítás szabadságához való jog az online világban történő korlátozásának, vagyis a tartalomszabályozás jogszerűségének vizsgálata indokolt, ugyanis az új kommunikációs technológiáknak köszönhetően vitathatatlan, saját életünkben tapasztalható tény, hogy a közösségi médiaplatformok a szólásszabadság gyakorlásának a fő eszközévé váltak.¹ A jogi problémák feltérképezése és a megoldási lehetőségek azonosítása fontos cél, hiszen látható hogy a különböző oldalak által gyakorolt moderálási tevékenység korábban számos ellentmondást és komoly vitákat generált a társadalomban.

Az említett feszültség illusztrálása érdekében a META esetét hoznám fel példaként, megfigyelhető ugyanis az fejlődési folyamat, melynek során a közösségi médiaplatformok moderálási politikája a kezdetleges nagyfokú szabadság után eltolódott az erőteljesebb szabályozás és korlátozás felé. A META magánvállalkozásként, és a nyilvános beszélgetések közvetítőjeként betöltött szerepe közötti feszültségek sehol sem nyilvánulnak meg jobban, mint a tartalommoderálási politikájában. A moderálás a vezetés olyan aspektusa, amelyet a platformok eleinte vonakodva végeztek, részben a korai webet vezérlő ideológiák által befolyásolva, amelyek egy „nyitott” platformról szóló képet képzeltek el, amely „befogad és kiterjeszti a részvételt, a véleménynyilvánítást és a társadalmi kapcsolatokat.”² Azonban a növekvő felismerés, hogy a szabadság és nyitottság lehetővé teszi a gyűlölet és a félretájékoztatás virágzását, és a felhasználók általi felerősítését, csökkentette ezt a lelkesedést.³ Jelenleg a META- hoz hasonló platformok „semleges” közvetítőként tüntették fel magukat, akik a felhasználók által generált tartalmakat fogadják és ajánlják, miközben lekicsinyelték „gondozói” szerepüket, akik moderálják és kurátorként kezelik a felhasználók által látott tartalmakat.⁴

Ezzel szemben a statisztikai adatok teljesen más képet mutatnak. A teljes szabadság iránti „lelkesedés” csökkenését illusztrálja, hogy a Facebook a Covid-19 pandémia idején több mint 18

¹ Cengiz and Others v. Turkey, Judgment of 1 December 2015, no. 48226/10.,14027/11, § 29, 52.

² TARLETON Gillespie: *Do not recommend? Reduction as a form of content moderation*. Social Media + Society 8(3): 20563051221117, 2022, <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/20563051221117552> (Letöltve: 2024. 04. 20.)

³ DUFFY Erin Brook – COLTEN Meisner *Platform governance at the margins: social media creators' experiences with algorithmic (in)visibility*. Media, Culture & Society 45(2), 2023, 285–304. o.

⁴ MYERS WEST Sarah: *Censored, suspended, shadowbanned: user interpretations of content moderation on social media platforms*. New Media & Society 20(11), 2018, 4366–4383. o.

millió bejegyzést távolított el fő közösségi oldaláról és az Instagram képmegosztó alkalmazásról, mert megsértették a Covid-19 félretájékoztatásra vonatkozó irányelvét.⁵

A korlátozási és moderálási tevékenység felerősödése mellett olyan új eszközök megjelenése is megfigyelhető, mint a „shadow banning”, vagy a különböző tartalmak címkézése (labelling).⁶ Továbbá, az online cenzúra következtében az elmúlt évtizedben alakult ki Az Amerikai Egyesült Államokban a „cancel culture” fogalma, amely a szólásszabadsággal és cenzúrával, faji és nemi kérdésekkel, politikai elkötelezettséggel, és munkavállalói jogokkal kapcsolatos kritikus nemzeti diskurzusokkal keresztezi egymást, és országszerte felkavarta az egyetemi kampuszokat. Jelentése, szerkezete és természete azonban nem egyértelmű. Egyesek szerint a közszereplők és vállalatok támogatásának megvonását jelenti, miután azok valami kifogásolható vagy sértő dolgot tettek vagy mondtak.⁷

Megállapítható tehát, hogy a közösségi médiaplatformok kiemelt szerepet töltenek be a véleménynyilvánítás szempontjából, hiszen az alkalmazások az életünk részévé váltak, nagy mértékben meghatározhatják, hogy milyen információkhoz férünk hozzá, milyen tartalmakat fogyaszthatunk.⁸

Mindezek alapján a korlátozás jogszerű vagy jogszerűtlen jellegének megállapítása kiemelt fontosságot élvez a demokratikus társadalmak életében. Célszerű tehát megvizsgálni azt, hogy hogyan jelennek meg a véleménynyilvánítás szabadságának hagyományos garanciái az új technológiák tükrében, tekintettel arra, hogy platformok szabályzatának ellentmondó vagy jogellenes tartalmak szűrésében már szerepet játszik egy rohamosan fejlődő forradalminak mondható technológia, a Mesterséges Intelligencia (AI), ami számos új kihívást jelent a jogalkotóknak és jogalkalmazóknak egyaránt.

⁵ NIX Naomi: *Facebook Removed 18 Million Misleading Posts on Covid-19*, Bloomberg, 2021, <https://www.bloomberg.com/news/articles/2021-05-19/facebook-removed-18-million-misleading-posts-on-covid-19> (Letöltve: 2024. március 13.)

⁶ JOHNS Amelia – BAILO Francesco – BOOTH Emily – RIZOIU Marian Andrei: *Labelling, shadow bans and community resistance: did meta's strategy to suppress rather than remove COVID misinformation and conspiracy theory on Facebook slow the spread*. Sage Journals, 2024, <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1329878X241236984#bibr7-1329878X241236984> (Letöltve 2024. 03. 14.)

⁷ KOH Steven Arigg: *“Cancel Culture” and Criminal Justice*. in 74 Hastings Law Journal 79, 2022, 81. o., https://scholarship.law.bu.edu/faculty_scholarship/3372?utm_source=scholarship.law.bu.edu%2Ffaculty_scholarship%2F3372&utm_medium=PDF&utm_campaign=PDFCoverPages (Letöltve: 2024. 03. 12.)

⁸ DENTZE Zaryn: *How the Internet Has Changed Everyday Life*. In Castells, Manuel et alii. (szerk.): *Change: 19 Key Essays on How Internet Is Changing our Lives*. Turner, Madrid, 2014, 242–243. o.

A kutatás módszertana

A felvetett kérdések megválaszolásának érdekében elengedhetetlen, hogy a román, magyar és nemzetközi jogi szakirodalom eredményeit is hasznosítsuk, de tekintettel a nagyfokú gyakorlati hasznosságra első sorban a rendelkezésre álló ítélkezési gyakorlat feltérképezését, elemzését és komparatív analízisét szeretném elvégezni. Először a releváns belső jogszabályok, valamint a hozzájuk tartozó belső joggyakorlat kerül bemutatásra. Szükséges továbbá az EJEB által alkalmazott elemzési szempontok kifejtése, melynek érdekében a vonatkozó esetjoghoz kell nyúlnunk. Miután a legfontosabb egyezményes standardok bemutatásra kerültek szükséges felhasználnunk a DSA szabályozási tartalmát is, amely jelenleg az online véleménynyilvánítás szempontjából az egyik legaktuálisabb és a legrelevánsabb joganyagot képezi.

I. Az online cenúra és a „cancel culture” problémája

I.1 Cenúra vagy tartalomszabályozás?

Az online térben rendkívül nehéz elkülöníteni, hogy mi minősül a klasszikus értelemben vett politikai cenúra modern technológiák által megvalósult formájának, vagy inkább online tartalomszabályozásról érdemes beszélnünk. Az Interneten a klasszikus politikai cenúra mellett számos olyan eset merült fel, amikor szintén nehézkes eldönteni, hogy valóban cenúráról beszélhetünk-e? Ha azt vesszük figyelembe, hogy a cenúra következménye a tartalom eltávolítása vagy megsemmisítése, ebben az esetben a különböző oldalak által végzett tartalomszabályozás is a cenúra egy formájának minősülhet, még akkor is, ha a klasszikus politikai cenúrára jellemző jogi vagy fizikai felelősségre vonás nem történik meg. A különféle tartalmak korlátozása alatt ugyanakkor mind jogszerű, mind jogellenes eseteket is találhatunk. A legegyszerűbb eset, amikor egyszerű forgalomkezelési vagy hálózatbiztonsági okból történik a korlátozás, ez természetesen jogszerű. Az állam által végzett tartalomkorlátozásnak is két formáját lehet azonosítani: egyrészt, amikor az állam kötelezésére az internethozzáférés-szolgáltatók korlátoznak bizonyos tartalmakat, másrészt, amikor az államok a saját hatalmuk fenntartása érdekében – cenurális jelleggel – korlátozzák vagy teszik elérhetetlenné az internet-hozzáférést bizonyos szolgáltatásokhoz.⁹

⁹ GOSZTONYI Gergely: *Cenúra Arisztoteléstől a Facebookig. A közösségi media tartalomszabályozási gyakorlatának komplexitása*, Gondolat Kiadó, Budapest, 2022, 1-41. o.

1.2 A cancel culture kihívásai

Egyes szerzők szerint a „cancel culture” megértésének legjobb módszere, ha úgy fogjuk fel, mint egy régi jelenséget: a megszégyenítés és a kiközösítés évszázados, egymással összefüggő társadalmi erejét. A „cancel culture” ezt a megszégyenítést egy új modalitáson keresztül csatornázza: a közösségimédián keresztül. A közösségi média felgyorsítja, felerősíti és demokratizálja azokat a társadalmi erőket, amelyek általában kiközösítéshez vezetnek. Először is, a közösségi média felgyorsítja a nyilvános megszégyenítést a történetek gyors elterjedése révén, így órák alatt bármely személyről megállapítható, hogy vélt rossz cselekedetet követett el. Másodszor, és ezzel összefüggésben, ez a gyors azonosítás felerősödik, mivel a hír sokszorozódhat, és több millió emberhez juthat el az országban és a világon. Harmadszor és végül a közösségi média demokratizálja a szégyenérzetet, mivel bármely, közösségi médiaoldallal rendelkező személy részt vehet az illető ember „törlésében.”¹⁰

Valószínűsíthető, hogy a jelenség által generált társadalmi feszültségek abból erednek, hogy kezdetben a közösségi médiaplatformok tartalomszabályozási elvei teljesen ismeretlenek voltak a felhasználók felé. A Facebook esetében például 2004 és 2018 között a tartalommoderálási elvek és a közösségi alapelvek nem voltak ismeretesek, és 2018-ig a felhasználóknak nem volt lehetőségük fellebbezni a bejegyzések eltávolításával kapcsolatos döntésekkel szemben. A közösségi alapelvek nyilvánosságra hozása sem jelent minden esetben megoldást, ugyanis azok sokszor túl távol kerülnek megfogalmazásra, és kevés kapaszkodót nyújtanak a felhasználóknak.¹¹

Véleményem szerint a „cancel culture” jelensége és az általa okozott feszültség a közösségi médiában a transzparencia hiányából ered. Nem véletlen, hogy a későbbiekben bemutatásra kerülő új Uniói jogszabályoknak a fő célja az átláthatóság növelése.

¹⁰ KOH Steven Arigg: idem, 87-88. o.

¹¹ SZIKORA Tamás: *A platformszabályozás egy új iránya Donald Trump Facebookról való kitiltásának példáján keresztül*. In: TÖRÖK Bernát – ZÓDI Zsolt (szerk): *Az internetes platformok kora*. Ludovika, Budapest, 2022, 210-213. o.

II. A véleménynyilvánítás szabadságának belső szabályozása

Mielőtt rátérnénk az EJEB joggyakorlatának elemzésére és a DSA által bevezetett szabályozás bemutatására szükséges pontosítanunk, hogy milyen megoldásokat kínálnak a belső jogszabályok és jogesetek a cenzúra és a véleménynyilvánítás korlátozása kérdésében. Fontos megvizsgálnunk azt is, hogy mennyire van összehangolva a belső joggyakorlat az EJEE-hez tartozó esetjoggal. A belső és nemzetközi standardok kapcsolatának megállapításával könnyebben megérthető az EJEB joggyakorlatának fontossága és annak hatásai, valamint megállapíthatóak azok a nehézségek, amivel a nemzeti jogalkalmazók szembesülnek a joggyakorlatban kifejlesztett elemzési szempontok alkalmazása során.

II.1 A Román Alkotmány és a releváns belső joggyakorlat

A román jogrendszerben a véleménynyilvánítás szabadsága Románia hatályos Alkotmányában¹² (2003-ban módosított) „Az alapvető jogok és szabadságok” között jelenik meg Alkotmány¹³ II. cím II. fejezetében. A véleménynyilvánítás szabadsága a 30. szakaszban kerül szabályozásra, „mint a kifejezés szabadsága.” A 30. szakasz (1) bekezdése kimondja, hogy a „(1) A gondolatok, a vélemények vagy a hitvallások kifejezésének szabadsága, és bármilyen alkotások szabadsága, élő szóval, írással, képekkel, hangokkal vagy más tömegkommunikációs eszközökkel, sérthetetlen.” Az alkotmányszövegből kiolvasható, hogy a kifejezés szabadsága az új technológiák által életre hívott tömegkommunikációs eszközökkel is lehetséges. A 30. szakasz (2) bekezdése kimondja a cenzúra minden formájának a tilalmát. Fontos megjegyezni, hogy az Alkotmány értelmezésében a cenzúrát nem, mint a szólásszabadság bármilyen korlátozását kell értelmezni. A cenzúra jelentése itt a totalitárius rendszerek által gyakorolt előzetes kontrollt jelenti, ami a kommunizmus idején a véleménynyilvánítás minden formájára kiterjedt.¹⁴ Szükséges tehát elkülöníteni a román alkotmányértelmezés szerinti cenzúrát azoktól az esetektől, amikor valaki öncenzúrát gyakorol, a jog gyakorlása demokratikus társadalom által szabadon felvállalt értékkel megy szembe, vagy ellentmond egy szuverén állam jogalkotói által meghozott jogszabálynak. A

¹² VARGA Attila: Constituția României Románia Alkotmánya. Forum Iuris Könyvkiadó, Kolozsvár, 2016.

¹³ Románia 2003. évi Alkotmánya

¹⁴ COROBICA Liliana: *Controlul Cărtii. Cenzura literaturii în regimul comunist din România*. Ed. Cartea Românească, București, 2014, 85-145. o.

román jogalkotó összességében az állami önkény kizárását kívánta a cenzúra megtiltásával megvalósítani, azonban a kifejezés szabadsága nem válik a cenzúra tilalma által abszolút joggá.

A véleménynyilvánítás szabadságának alkotmányos és legitim korlátozásának lehetőségeit bizonyos tartalmú szólások tilalma által a 30. szakasz (6) bekezdése tartalmazza.¹⁵

A véleménynyilvánítás szabadságának korlátozhatóságát a Román Alkotmánybíróság több esetben vizsgálta. Az alkotmánybírósági joggyakorlatban megállapításra került, hogy a véleménynyilvánítás nem sértheti a méltóságot, a becsületet, a magánéletet és a saját képmáshoz való jogot.¹⁶ Az alapjogok mások jogainak vagy a közérdekű célok védelmében legitim módon korlátozhatók.¹⁷ Ezt a korlátozást megalapozhatja az egyéni, nemzeti vagy csoportérdek és a közjó. Ezek az értékek megjelenhetnek a jogok védelmének eszközeként olyan helyzetekben, amikor az alapjogok gyakorlása visszaélésszerűvé válik.¹⁸ Alapjogi korlátozás esetén, összhangban az EJEB joggyakorlatával (ami egy külön fejezetben kerül bemutatásra) a román alkotmánybíráskodás is a szükségesség-arányosság elvének megfelelően ítélkezik. Ennek értelmében bármilyen intézkedésnek célszerűnek, szükségesnek és arányosnak kell lennie annak érdekében, hogy a korlátozás alkotmányosnak minősüljön.¹⁹

Az online véleménynyilvánítás nemzeti joggyakorlatának elemzése alapján levonható az a konklúzió, hogy a román bíróságok megpróbálják követni azokat az szempontokat, amelyeket az EJEB esetjoga fektetett le, vagyis a tradicionális elemzési szempontok mellett figyelmet fordítanak az EJEB által Internettel kapcsolatban megállapított jellegzetességekre is. A román bíróságok is hasonló esetekbe ütköznek, mint maga a Strasbourgi Bíróság, nevezetesen a harmadik személyek által posztolt kommentek esetében kell megállapítaniuk a felelősséget, korlátozniuk kell az online térben megvalósuló jogellenes magatartásokat és kártérítést kell megállapítaniuk az ügyekben.²⁰

A Legfelső Semmítő- és Ítélszék²¹ az EJEB joggyakorlatát követve megállapította egy internetes oldal adminisztrátorának felelősségét, kimondva, hogy az alperes nem tett eleget annak a pozitív köteletségének, hogy cenzúrázza és megakadályozza a becsületsértő hozzászólások

¹⁵ IONESCU Cristian – DUMITRESCU Corina Adriana: *Constituția României Comentarii și explicații*. C.H. Beck, București, 2017, 410-411. o.

¹⁶ Románia Alkotmánybírósága, 2005/139. döntés

¹⁷ Románia Alkotmánybírósága, 2005/587. döntés

¹⁸ Románia Alkotmánybírósága, 2004/245. döntés

¹⁹ Románia Alkotmánybírósága, 2014/462. döntés

²⁰ STOICESCU Stela: *Libertatea de exprimare versus dreptul la reputație. Aplicarea standardului CEDO în jurisprudența națională*. Hamangiu, București, 2019, 403. o.

²¹ I.C.C.J., s. I civ., dec. civ. nr. 3216/19.11.2014

terjedését, sőt ellenkező módon támogatta is azok terjedését. Az Ítélszék véleménye szerint az internetet nem lehet ad-hoc bíróságnak tekinteni, ahol erre felhatalmazással nem rendelkező személyek ítéleteket hoznak bűncselekmények elkövetésével kapcsolatban bármilyen ténybeli alap nélkül. Az Ítélszék indoklásában azt is kiemelte, hogy ítélete során figyelembe vette azt a tényt, hogy az alperes elmulasztott eleget tenni a felperes azon kérelmének, hogy távolítsa el a rá vonatkozó sértő posztot és kommenteket az oldalról. Hasonló esetekben a kártérítés megállapítására és egyéb intézkedések meghozatalára (például az bírósági határozat blogon való posztolása a pervesztes terhére) az Új Román Polgári Törvénykönyv²² 253. cikke szolgál hivatkozási alapot.

Érdekes módon a román joggyakorlatban a felelősség hasonló megállapítása a kommentek nem megfelelő kezelése és a tartalommoderálás hiánya miatt még az EJEB vonatkozó joggyakorlatának kialakulása előtt jelen volt az országban.²³

A közösségi médiaplatformok a kifejezés szabadságában betöltött egyre hangsúlyosabb szerepét alátámasztja az a jelenség is, miszerint a román bíróságok egyre gyakrabban kell ítélik természetesen személyek közötti olyan peres ügyekben, amelyek tárgyát rágalmazó és becsületsértő online posztok képezik, és az igazságszolgáltatásnak ilyen esetekben kell megállapítaniuk a kártérítési kötelezettséget és a deliktuális felelősséget vagy az ilyen keresetek megalapozatlanságát.²⁴

A Legfelső Semmítő- és Ítélszék egy másik ügyben²⁵ a Facebookot jogilag közterületnek (spațiu public) minősítette. Az Ítélszék szerint a közösségi platformra feltöltött szöveg megfelel a nyilvánosság által feltételezett jogkövetelményeknek, tekintettel arra, hogy az üzenet egy olyan oldalra volt feltöltve, ami természetéből adódóan elérhető minden felhasználó és ezáltal a nyilvánosság számára is. Érdekességképpen az ügy végső kimenetelét az is meghatározta, hogy az illető üzenetet közzé tevő személynek milyenek voltak az elérhetőséget meghatározó beállításai, és az is, hogy később a poszt megjelent a tömegtájékoztatásban is.

²² Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil. Publicată în Monitorul Oficial Partea I. nr. 409 din 10 iunie 2011 – A Polgári Törvénykönyvről szóló 2009. évi 287. Törvényt hatályba léptető 71/2011-es Törvény. Megjelent Románia Hivatalos Közlönye I. rész 409. szám, 2011. június 10.

²³ Jud. Sectorului 1 București, sent.civ. nr. 20626/9.11.2012.

²⁴ STOICESCU Stela: idem, 405. o.

²⁵ I.C.C.J., s. cont. admin. și fisc., dec.civ. nr. 4546/27.11.2014.

Ismeretes olyan jogeset²⁶ is, amelyben a nemzeti bíróság megalapozatlanként visszautasított egy olyan keresetet, amelyben a felperes kereskedelmi társaság kártérítést kért a fogyasztóktól, akik a Facebookon negatívan értékelték az illető cég termékeit. Az internetes reklámozást a Törvényszék olyan tevékenységnek minősítette, amely által a felperes a nyilvánosság elé lépett, és ezért a képmás vagy a jó hírnév megsértése nélkül is kritizálhatóvá vált. Továbbá az ügy alpereseinek posztjai egyértelműen a véleménynyilvánítás jogának gyakorlásaként értelmezhetőek, az üzenetek nem tartalmaztak offenzív kijelentéseket.

Szintén kártérítési kötelezettség megállapítására került sor egy olyan ügyben, amelyben becsmérő vádakat tett közzé a Facebookon az alperes. A bíróság figyelembe vette a kijelentések kisebb szintű súlyosságát tekintettel a használt fogalmakra. Az ügydöntő tények között megjelenik a károkozás alacsonyabb mértéke, tekintettel arra, hogy a kifogásolt tartalom egy személyes Facebook fiókon jelent meg, így alacsonyabb hatást gyakorolt a nyilvánosságra. Mindezek alapján 1000 lej kártérítés kiszabása a Bukaresti Törvényszék szerint arányosnak minősült a felperes kárának megtérítésére.²⁷

A nemzeti jogalkalmazó egyes esetekben,²⁸ tekintettel az online téren megjelenő információ gyors terjedésére és az ezáltal jelentett veszélyek súlyosságára a jogerős ítélet meghozataláig elrendelte a felperesre vonatkozó összes becsületsértő poszt és adat törlését a Facebookról. Nem mellékes, hogy az ügyben az alperes a sértett fél személyes adatait töltötte fel a közösségi médiaplatformra. A bíróság hangsúlyozta, hogy a hasonló tényállások esetén az okozott kár jövőbeli megtérítése rendkívül nehéz, mivel az Internetre felkerülő információ nyilvános és permanens.

A bemutatott joggyakorlati források alapján megállapítható, hogy a román jogalkalmazók a felmerülő jogesetek újszerűsége miatt néha rendkívül kreatív megközelítést kell alkalmazzanak mérlegelési jogkörük gyakorlásakor. A véleménynyilvánítás szabadságának legitim korlátozása és a deliktuális felelősség megállapítása néha problémát jelent, első sorban a túl általános belső jogszabályok miatt. Megfigyelhető az is, hogy a romániai bíróságok azokban az esetekben amikor egy site felfüggesztéséről vagy lezárásáról van szó néha túlzottan óvatosak, vagy pedig túlságosan mereven követik első sorban az EJEB tradicionális sajtóra vonatkozó standardjait. Mindez azzal magyarázható, hogy az új technológiákra vonatkozóan még az EJEB-nek sincs a

²⁶ Trib. Arad, s. a II-a civ., dec. civ. nr. 150/24.06.2015

²⁷ Trib. București, s. a III-a civ., sent. nr. 1721/16.12.2016

²⁸ Jud, Constanța, sent. civ. nr. 10239/13.09.2016; Trib. București s. a V-a civ., sent. nr. 309/11.03.2016

véleménynyilvánítás megszokott formáihoz hasonló kiforrott joggyakorlata, sőt, mint azt látni fogjuk néha nehéz eligazodni az online térre vonatkozó eddigi döntéseken.²⁹

II.2 A Magyarország Alaptörvénye és a releváns belső joggyakorlat

Magyarország Alaptörvénye akárcsak a Román Alkotmány az alapjogok közé sorolja a véleménynyilvánítás szabadságát. Az Alkotmánybíróság egy korábban meghozott határozatában tett megállapítása szerint a véleménynyilvánításhoz való jog tulajdonképpen egy anyajog, amelyből további kommunikációs alapjogok eredeztethetők. Ezen alapjogok közé sorolható többek között a szólás szabadsága, a média szabadsága, valamint az információk megszerzéséhez való jog.³⁰

Az alapjog a „Szabadság és Felelősség” fejezet IX. cikkében kerül szabályozásra³¹ melynek (1) bekezdése kimondja, hogy „Mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához.” Egyből szembetűnik, hogy a magyar alkotmányos szabályozás a Román Alkotmánnyal ellentétben nem használja a „sérthetetlen” kifejezést.

Az Alaptörvény és a magyar jogrendszer sem kezeli a véleménynyilvánítás szabadságát abszolút jogként. A IX. cikk a (4) – (5) bekezdésében a román jogrendszerrel és az EJEE-vel hasonlatosan korlátokat állít fel a jog gyakorlásával szemben, és egyben kiolvashatók az alkotmányszövegből a korlátozás „legitim céljai” is. Egyrészt a véleménynyilvánítás nem irányulhat mások emberi méltóságának megsértésére, másrészt pedig nem irányulhat a magyar nemzet, illetve egyes közösségek méltóságának megsértésére. Amennyiben az alapjog gyakorlása mások jogának megsértéséhez vezet, abban az esetben a jogsértésből eredő igényeiket a sértettek bíróság előtt érvényesíthetik. Hasonlóképpen értelmezhető az Alaptörvény VI. cikke,³² melynek első bekezdése kimondja, hogy „a véleménynyilvánítás szabadsága és a gyülekezési jog gyakorlása nem járhat mások magán- és családi életének, valamint otthonának sérelmével.”

Az alapjogok korlátozhatóságával kapcsolatban az alkotmánybírósági joggyakorlat fontos pontosításokat tett,³³ Az állam akkor nyúlhat az alapjog korlátozásának eszközhöz, ha másik alapvető jog és szabadság védelme vagy érvényesülése, illetve egyéb alkotmányos érték védelme más módon nem érhető el. A korlátozás továbbá meg kell feleljen az arányosság követelményeinek:

²⁹ STOICESCU Stela: idem, 412-413. o.

³⁰ 30/1992. (V. 26.) AB határozat

³¹ Magyarország Alaptörvénye IX. cikk

³² Magyarország Alaptörvénye VI. cikk

³³ 30/1992. (V. 26.) AB határozat.

az elérni kívánt cél fontossága és az ennek érdekében okozott alapjogsérelem súlya megfelelő arányban kell legyen egymással. A jogalkalmazó a korlátozás során köteles az adott cél elérésére alkalmas legenyhébb eszközt alkalmazni. Evidens, hogy az arányossági teszt eszköze egyértelműen megtalálható a magyar alkotmánybíráskodás eszköztárában is. A vélemények és tények azok tartalmára tekintet nélkül védelemben részesülnek, ezért a nézetek kifejezésének önkényes tilalma egyértelműen alkotmányellenesnek minősül és ellehetetleníti a demokratikus vitát.³⁴

A joggyakorlat szerint a szólásszabadság különleges védelmet követel akkor, amikor közügyeket és a közhatalom gyakorlását, a közfeladatot ellátó, illetve a közéletben szerepet vállaló személyek tevékenységét érinti.³⁵

A román jogalkalmazókhoz hasonlóan a magyar bíróságok is egyre gyakrabban nyúlnak az ügyek mérlegelése és az ítéletek indoklása során az EJEB joggyakorlatához. Schiffer András négy olyan esetet sorol fel, amelyben a Strasbourgi esetjog hatása a magyar jogrendszerre megfigyelhető.³⁶ A négy ügy közös eleme, hogy az ügyekben hozott ítéletek indoklásában meghatározó szerepet játszott a 7/2014. (III. 7.) AB határozat, melyben az Alkotmánybíróság első sorban a közszereplők helyzetét elemezte. Az 7/2014. (III. 7.) AB határozat meghozatala során látható, hogy az Alkotmánybíróság kiterjedten elemezte a közszereplőkkel kapcsolatos EJEB esetjogot, és a határozat indoklásában felsorakoztatott több meghatározó ügyet, amelyek ma is relevánsak a véleménynyilvánításhoz való jog gyakorlása és legitim korlátozása szempontjából.³⁷

III. Az Emberi Jogok Európai Egyezménye és Emberi Jogok Európai Bíróságának joggyakorlata

III.1. EJEB, EUB és az Amerikai Egyesült Államok alapjogvédelme

A véleménynyilvánítás szabadságának alkotmányos védelme az európai helyzetben gyengébb, mint az Egyesült Államokban. Ennek a különbségnek az az oka, hogy míg az Egyesült Államok alkotmányában az Első Alkotmánykiegészítés az egyetlen hivatkozási alap, addig az

³⁴ 18/2004. (V. 25.) AB határozat

³⁵ 36/1994. (VI. 24.) AB határozat

³⁶ SCHIFFER András: *A véleménysszabadság alkotmánybírási esetjoga a megváltozott közjogi környezetben.* Alkotmánybírási Szemle, 2018 július, <https://abszemle.hu/a-szolasszabadsag-alkotmanybirosagi-gyakorlata-a-megvaltozott-kozjogi-kornyezetben/> (Letöltve: 2024. 04. 20.)

³⁷ 7/2014. (III. 7.) AB határozat [26]-[33]

európai keretben az Európa Tanács és az Európai Unió által előírányzott jogrendszerek, valamint a hozzájuk tartozó bíróságok közötti kettősséget kell figyelembe venni, tekintettel az egyes rendszerek alapjául szolgáló összefonódásra.

Ami az alkotmányos paramétereket illeti, az EJEE 10. cikkének szövegéből világosan kiderül, hogy az Egyesült Államokkal ellentétben Európában a szólásszabadság védelme nem abszolút. Bár az európai rendszerben és az Amerikai Egyesült Államokban is a véleménynyilvánítás szabadsága alapjogi státuszban szerepel, az EJEE rendszere lehetővé teszi a szerződő államok számára, hogy eltérjenek az Egyezménybe foglaltaktól, amennyiben ezzel nem ütköznek annak szövegébe és az EJEB által lefektetett joggyakorlatba.

A szólásszabadság védelmével és a legitim korlátozás lehetőségeivel kapcsolatban az EJEE 10. cikke és a releváns, az EJEB által működtetett ítélkezési gyakorlat vezető szerepet tölt be a szólásszabadság alkotmányos védelmének meghatározásában az európai scenárióban, ezzel szemben az Európai Unió és a vonatkozó bíróság szerepe ebben a kérdésben mindig is a követőé volt.³⁸ Mindez abból adódik, hogy az EJEB feladata az emberi jogi normák védelmének biztosítása, amelyen belül szélesebb értelmezési keretet kap az Európai Unión belüli pluralizmus és a nemzeti szuverenitás.³⁹ Továbbá nem elhanyagolható tény, hogy az Európai Uniónak megszületésekor első sorban gazdasági célok megvalósítása volt az elsődleges rendeltetése, és csak az egymást követő szerződésmódosítások után kezdett intézménye új, nem tisztán gazdasági jellegűvé válni.⁴⁰

Összegzőként az EJEB az Egyezmény 10. cikkéhez kapcsolódó gyakorlata nem csupán azért fontos, mert az államok jogrendszerén túli többletvédelmet nyújt az egyes emberi jogoknak, hanem azért is, mert az Emberi Jogok Európai Bíróságának gyakorlata jogi kultúrát közvetít, mivel az alkalmazott elemzési pontok nemzeti szinten történő figyelmen kívül hagyása elmarasztaló ítéletet vonhat maga után.⁴¹ A rövid összehasonlítás konklúziójaként megállapítható, hogy Európában az alapjogi bíróság szerepkörben az EJEB emelkedik ki, mint alkotmányjogi alapjogi

³⁸ APA Ernesto – POLLICINO Oreste: *Free Speech and the Right of Publicity on Social Media*. In: C. GOANTA – S. RANCHORDAS: *The Regulation of Social Media Influencers*, Edward Elgar, 2020, 18-19. o.

³⁹ GLESS Sabine – JEANNINE Martin: *The comparative method in European Courts: A comparison between the CJEU and ECtHR?*. Bergen Journal of Criminal Law and Criminal Justice, 2013, 1. évf., 1. sz., 36–52. o.

⁴⁰ APA Ernesto – POLLICINO Oreste idem. 19-20. o.

⁴¹ KOLTAY András: *Az internetes kapuőrök és az Emberi Jogok Európai Egyezményének 10. cikke – A sajtószabadság új alanyai*. In.: Állam- és Jogtudomány, 2017. LVIII. évfolyam, 4. szám, 129. o.

bíróság, ezért a véleménynyilvánítás szabadságára vonatkozó joggyakorlatának átfogó elemzése elengedhetetlen.

III.2. Általános szempontok és a véleménynyilvánítás legitim korlátozásának három alapvető követelménye az EJEB joggyakorlatában

III.2.1. Általános szempontok

Az EJEB saját megfogalmazásában a kifejezés szabadsága elválaszthatatlan a demokratikus rendszerektől, mivel a véleménynyilvánítás szabadsága a demokratikus társadalom egyik alapvető értéke, a társadalom és minden ember fejlődésének egyik alapfeltétele.⁴² Ebből az alapgondolatból kiindulva a Bíróság több esetben kiemelte a 10. cikk fontosságát, amely nemcsak a kedvezően fogadott, sértőnek nem mondható vagy közömbösnek tekintett „információkra” vagy „gondolatokra” vonatkozik, hanem azokra is, amelyek sértőek, sokkolnak vagy zavaróak; ilyen követelményeket támaszt a pluralizmus, a tolerancia és a széles látókörűség, amelyek nélkül nincs „demokratikus társadalom”.⁴³ Az EJEB általános jelleggel kimondja, hogy a legitim korlátozás alapfeltétele a 10. cikkbe foglalt lehetőségek szigorú értelmezése, és a beavatkozás szükségességének meggyőző, alapos bizonyítása.⁴⁴

Az EJEE 10. cikk 2. bekezdése egy minősítő korlátozási klauzulán keresztül⁴⁵ nevesíti azokat az indokokat és célokat, amelyeknek védelme megalapozhatja a szólásszabadság gyakorlásába való beavatkozás jogszerűségét.⁴⁶ Az Egyezmény értelmében a véleménynyilvánítás szabadsága „korlátozásoknak vagy szankcióknak vethető alá, amelyek szükséges intézkedéseknek minősülnek egy demokratikus társadalomban a nemzetbiztonság, a területi sértetlenség, a közbiztonság, a zavargás vagy bűnözés megelőzése, a közegészség vagy az erkölcsök védelme, mások jó hírneve vagy jogai védelme, a bizalmas értesülés közlésének megakadályozása, vagy a bíróságok tekintélyének és pártatlanságának fenntartása céljából.”⁴⁷

⁴² Handyside v. The United Kingdom, Judgment of 7 December 1976, no. 5493/72, § 49.

⁴³ Observer and Guardian v. The United Kingdom, Judgment of 26 November 1991, no. 13585/88, § 59.; Oberschlich v. Austria, Judgment of 23 May 1991, no. 11662/85

⁴⁴ Stoll v. Switzerland, Judgment of 10 December 2007, no. 69698/01, § 101.; Morice v. France, Judgment of 23 April 2015, no. 29369/10, § 124.

⁴⁵ DUDÁS Dóra Virág: Emberi Jogi kézikönyv az EJEB gyakorlata alapján. Wolters Kluwer, Budapest, 2021, 226. o.

⁴⁶ Emberi Jogok Európai Egyezménye, https://www.echr.coe.int/documents/convention_hun.pdf (Letöltve: 2024. 03. 20)

⁴⁷ Emberi Jogok Európai Egyezménye, 10. cikk, 2. bekezdés

A beavatkozás pontos jelentése szintén a joggyakorlatban kristályosodott ki. A beavatkozás a legkülönbözőbb formákban valósulhat meg, általánosan formalitás, kondíció, korlátozás vagy szankció által,⁴⁸ ugyanakkor Bíróság esetről esetre vizsgálja azokat a helyzeteket, amelyek korlátozó hatással lehetnek a véleménynyilvánítás szabadságának gyakorlására.⁴⁹

Az EJEB 10. cikkre vonatkozó segédanyagában⁵⁰ többek között a következő esetekre mutat rá, mint a véleménynyilvánítás szabadságába való beavatkozásra: 1. büntetőítélet pénzbüntetéssel vagy szabadságvesztéssel együtt; 2. kártérítés megfizetésére való kötelezés, még abban az esetben is, ha ezek szimbolikusak; 3. a pusztán tény, hogy büntetőeljárás során valaki ellen nyomozás indult, vagy fennáll annak valós veszélye, hogy olyan jogszabály alapján folytatnak nyomozást, amely nem volt világosan megfogalmazva, és amely ráadásul a nemzeti bíróságok által nem egyértelműen értelmezett; 4. a közzététel tilalma; 5. egy kiadvány elkobzása; 6. az újságíró által használt levéltári anyag tanulmányozására vonatkozó akkreditáció visszavonása.

Bár az általános szempontok között nem merül fel és nem jelenik meg az online kommunikáció kérdése, hiszen a példák első sorban a tradicionális sajtóra vonatkoznak, mint azt később látni fogjuk az Egyezmény 10. cikke a véleménynyilvánítás minden formáját védi. Az esetjog alapján szólás megvalósulhat: 1. írásban, szóban, nemzeti és nemzetközi televíziós programokon keresztül;⁵¹ 2. bannerek és szórólapok által;⁵² 3. rádió-adások és filmek által;⁵³ 4. képek formájában;⁵⁴ 5. videón;⁵⁵ 6. interneten (megszokott oldala és hírportálok) keresztül⁵⁶, ami a kutatás témájának szempontjából a legrelevánsabb.

Az általános szempontok elemzése alapján megállapítható, hogy nem csak a kifejezés tartalma, hanem annak formája és stílusa is védelemben részesül, és annak ellenére, hogy az Egyezmény 10. cikkének az eredeti rendeltetése és tárgya a szólás tradicionális formáinak a védelme volt, az EJEB joggyakorlat evolutív, jogfejlesztő jellegének köszönhetően a Bíróság

⁴⁸ Wille v. Lichtenstein, Judgment of 28 October 1999, no. 28396/95., § 42.

⁴⁹ Guide to Article 10 of the European Convention on Human Rights., 58. §, https://www.echr.coe.int/documents/guide_art_10_eng.pdf (Letöltve 2024. 04. 01)

⁵⁰ Guide to Article 10 of the European Convention on Human Rights., 59. §

⁵¹ Autronic Ag v. Switzerland, Judgment of 22 May 1990, no. 12726/87.

⁵² Karácsony and Others v. Hungary, Judgment of 19 May 2016, nos. 42461/13, 44357/13.

⁵³ Otto-Preminger-Institut v. Austria. Judgment of 20 September 1994, no. 12470/87.

⁵⁴ Chorherr v. Austria, Judgment of 25 August 1993, no. 13308/87.

⁵⁵ Wingrove v. the United Kingdom, Judgment of 25 November 1996, no. 17419/90.

⁵⁶ Delfi AS v. Estonia, Judgment of 10 October 2013, no. 64569/09.; Ashby Donald and Others v. France, Judgment of 10 January 2013, no. 36769/08.; Times Newspaper Ltd. v. The United Kingdom (Nos. 1 and 2), Judgment of 10 March 2009, nos 3002/03. and 23676/03.

kiemelt figyelmet szentel az új technológiáknak, az online kommunikációnak is, és figyelembe veszi az ilyen közegben megvalósuló szólás speciális tulajdonságait.⁵⁷

III.2.2 A véleménynyilvánítás legitim korlátozásának három alapvető követelménye az EJEB esetjogában:

Amennyiben a véleménynyilvánítás szabadságának gyakorlásába való beavatkozás megállapításra került, a Bíróság három alapvető szempont alapján dönti el, hogy történt-e jogsértés a nemzeti bíróságok részéről. Az EJEB azt vizsgálja, hogy a beavatkozás: a) „törvény által előírt” volt-e; b) és hogy a beavatkozást igazolják-e a 10. cikk 2. §-a értelmében vett „a legitim célok”; c) végül pedig, a beavatkozás „szükséges volt-e egy demokratikus társadalomban.”

a) A törvény nyilvánossága, előreláthatósága és precizitása

A beavatkozás „törvény által előírt” jellegét az EJEB nem formális, hanem materiális értelemben vett jogi normaként használja, ami azt jelenti, hogy az illető állam belső jogforrási hierarchiája nem képezi az elemzés szempontját.⁵⁸ Ami a Bíróság elemzése szempontjából kiemelten fontos, hogy az illető jogszabály elérhető, előrelátható és pontos legyen és ezeknek a tulajdonságoknak köszönhetően a jogalanyok képesek legyenek a jogi normákhoz igazítani magatartásukat, ismerjék, hogy mi az amit megtilt számukra a törvény.”⁵⁹

A Sunday Times kontra Egyesült Királyság⁶⁰ ügyben a „prescribed by law” (törvény általi előírtság) követelményével kapcsolatban a Bíróság kimondta, hogy először a törvénynek megfelelően hozzáférhetőnek kell lennie. Ez azt feltételezi, hogy az állampolgár számára lehetővé kell tenni, hogy a körülményekhez képest megfelelő tájékoztatást kapjon az adott esetben alkalmazandó jogi szabályokról. Másodszor, egy norma csak akkor tekinthető „törvénynek”, ha kellő pontossággal van megfogalmazva ahhoz, hogy a polgár szabályozhassa magatartását: képesnek kell lennie - szükség esetén megfelelő tanácsadással - arra, hogy a körülményekhez képest ésszerű mértékben előre lássa azokat a következményeket, amelyeket egy adott cselekmény maga után vonhat.

⁵⁷ STOICESCU Stela: idem, 25. o.

⁵⁸ BÎRȘAN Corneliu: *Convenția Europeană a drepturilor omului. Comentariu pe articole.* ed. a 2-a, C.H Beck, București, 2010, 700. o.

⁵⁹ Bartold v. Germany, Judgment of 25 March 1985, no. 8734/79., § 44-46.

⁶⁰ The Sunday Times v. The United Kingdom, Judgment of 26 April 1979, no. 6538/74., § 49.

Ugyanakkor a Bíróság arra is felhívta az ügyben a figyelmet, hogy bár a bizonyosság és az előreláthatóság rendkívül kívánatos, ez túlzott merevséget eredményezhet, és a jognak képesnek kell lennie lépést tartani a változó körülményekkel. Ennek megfelelően számos törvény elkerülhetetlenül olyan kifejezéseket tartalmazhat, amelyek kisebb-nagyobb mértékben homályosak, és amelyek értelmezése és alkalmazása gyakorlati kérdés, és nem vonhatja maga után a Szerződés megszegését.⁶¹

A követelmény megszegését jelentheti például, ha a beavatkozásnak nem volt megfelelő jogalapja, mivel a felperes által tett kijelentésekre egy más típusú megjegyzést szankcionáló jogszabályi rendelkezést alkalmaztak.⁶² Ugyanígy a Bíróság a beavatkozás jogszerűségére vonatkozó követelmény megsértését megállapíthatja abban az esetben is amikor két jogi szöveg között ellentmondás állapítható meg, és a kontradikció felbontására nincs egyértelmű megoldás.⁶³

b) A „beavatkozással elérni kívánt cél legitimitásának kritériuma”

Amennyiben a korlátozás elemzése a törvény által előírtak minősül az EJEB algoritmikus jelleggel áttér a következő vizsgálati szempontra, mégpedig arra, hogy a beavatkozás legitim célt szolgált-e? Amennyiben a korlátozás nem indokolható a 10. cikk 2. cikkében megjelölt legitim célokkal az EJEB vagy áttér a következő szempont elemzésére,⁶⁴ vagy pedig egyből megállapítja az EJEE megsértését.⁶⁵

c) A beavatkozás szükségességének kritériuma egy „demokratikus társadalomban” és a cenzúra

A Bíróság az ítélkezési gyakorlatában meghatározott kritériumok alapján és az eset összes körülményét figyelembe véve, valamint a különböző elvek és értelmezési eszközök segítségével végzi el az ehhez a szemponthoz kapcsolódó teszteket. Első sorban az EJEB azt vizsgálja, hogy a korlátozás arányos-e az elérni kívánt legitim céllal?⁶⁶

Az ehhez az elemzési ponthoz tartozó általános szempontokat a Bíróság a Stoll kontra Svájc ügyben három pontban foglalta össze.⁶⁷ A legfontosabb megállapítás abban nyilvánult meg, hogy a korlátozás legitimitása „nyomós társadalmi szükséglet” meglétét feltételezi.

⁶¹ Linton, Otchakovsky-Laurens and July v. France, Judgment of 22 October 2007, nos 21279/02, 36448/02, § 41.

⁶² Pinto Pinheiro Marques v. Portugal, Judgment of 22 January 2015, no. 26691/09.

⁶³ Goussev and Marenk v. Finland, Judgment of 17 January 2006, no. 35083/97

⁶⁴ Kövesi v. Romania, Judgment of 5 May 2020, no. 3594/19

⁶⁵ Bayev and Others v. Russia, Judgment of 20 June 2017, nos. 67667/09., 44092/12., 56717/12., § 64., 83.

⁶⁶ Guide to Article 10 of the European Convention on Human Rights., 88. §

⁶⁷ Stoll v. Switzerland, Judgment of 10 December 2007, no. 69698/01., § 101.

A beavatkozás szükségességével kapcsolatban az EJEB a cenzúra kérdéséről is hozott döntéseket. Mindezek alapján a Bíróság különös figyelmet fordít a beavatkozás „cenzúra” aspektusára, és a beavatkozás jogszerűségének megállapításához meg kell győződnie arról, hogy a szankció nem minősül-e a cenzúra olyan formájának, amelynek célja a sajtó elriasztása a kritika megfogalmazásától.⁶⁸ Például egy újságíró elítélése a közzététel előtt a Bíróság véleménye szerint a cenzúra egy olyan formáját jelentette, amely alkalmas volt arra, hogy eltántorítsa az újságírót attól, hogy a munkájával járó kutatást végezze, egy sajtócikk elkészítése céljából.⁶⁹ Továbbá szintén cenzúrának minősítette az EJEB azt a végzést amely megalapozatlanul rövid időre felfüggesztette bizonyos újságok kiadását és terjesztését.⁷⁰ Hasonlóképpen, egy festmény kiállítását és a róla készült fényképek közzétételét megtiltó, sem időben, sem térben nem korlátozott végzést a Bíróság cenzúrának minősített és az elérni kívánt céllal aránytalannak találta az intézkedést.⁷¹

Az EJEB joggyakorlata tiltja a „közvetett” cenzúrát is. A Roșiiianu kontra Románia⁷² ügyben, amelyben a kérelmező egy regionális televíziós műsor műsorvezetője volt, a Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a román hatóságok megsértették a 10. cikk előírásait, amikor megtagadták a kérelmező hozzáférését bizonyos közérdekű dokumentumokhoz. A Bíróság ítélete egyértelművé teszi, hogy hatékony végrehajtási mechanizmusokra van szükség ahhoz, hogy a közérdekű dokumentumokhoz való hozzáférés joga praktikus és hatékony legyen. A Bíróság megállapította, hogy Roșiiianu egy közérdekű ügyre, nevezetesen az önkormányzat tevékenységére vonatkozó információk jogszerű gyűjtésében vett részt. Megismételte, hogy a 10. cikk által védett érdekre tekintettel a törvény nem engedhet meg önkényes korlátozásokat, amelyek a közvetett cenzúra egy formájává válhatnak, ha a hatóságok akadályokat gördítenek a jogszerű információgyűjtés elé.

A beavatkozás különböző formái közül a Bíróság a közzétételt megelőző cenzúrát tartja a legveszélyesebbnek, mivel az megakadályozza az információk és eszmék eljuttatását azokhoz, akik érdekeltek ennek megszerzésében. Ezért a közzététel előtt hozott intézkedéseket, mint például az

⁶⁸ Bédat v. Switzerland, Judgment of 29 March 2016, no. 56925/08., § 79.

⁶⁹ Dammann v. Switzerland, Judgment of 25 April 2006, no. 77551/01., § 57.

⁷⁰ Ürper and Others v. Turkey, Judgment of 20 October 2009, nos. 14526/07., 14747/07., 15022/07., 15737/07., 36137/07., 47245/07., 50371/07., 50372/07., 54637/0., § 44.

⁷¹ Vereinigung Bildender Künstler v. Austria, Judgment of 25 January 2007, no. 68354/00., § 37.

⁷² Roșiiianu v. Romania, Judgment of 24 June 2014, no. 27329/06

újságírók publikálásának engedélyhez kötése, a cikkek hivatalos személy általi vizsgálata a közzététel előtt vagy a közzététel megtiltása, a Bíróság nagyon szigorú ellenőrzésnek veti alá.⁷³

A szükségességi-arányossági tesztnek való megfelelés egyik fő követelménye a legkevésbé korlátozó eszköz alkalmazása. Ez az esetjog szerint azt jelenti, hogy ahhoz, hogy egy intézkedés arányosnak és szükségesnek minősüljön egy demokratikus társadalomban, nem lehet más olyan eszköz ugyanannak a célnak az elérésére, amely kevésbé súlyosan sértene az érintett alapjogot a beavatkozással.⁷⁴

III.3. Különböző arányossági tesztek és vizsgálati szempontok a véleménynyilvánítás szabadságával kapcsolatban: mások jogainak védelme, nemzetbiztonság és az internet kontextusa.

Az EJEB joggyakorlatának elemzése során megfigyelhető, hogy a Bíróság eltérő arányossági teszteket és vizsgálati szempontokat alkalmaz mérlegelése során, attól függően, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága milyen más alapjogokkal vagy védendő érdekekkel kerül konfliktusba. Számos speciális szempont érvényesül abban az esetben is, amikor a szólás az online térben valósul meg. Jelen fejezetben röviden szeretném ismertetni a 10. cikk és a 8. cikkbe⁷⁵ foglalt magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jog konfliktusát. Figyelembe véve a Közel-Keleten, Izraelben és a Gázai Övezetben zajló események aktuális, az internet világát is megosztó⁷⁶ jellegét szeretnék kitérni a szólásszabadság nemzetbiztonsági indokok alapján történő korlátozására, és elemezni a EJEB ehhez a témához tartozó joggyakorlatát. Végezetül szeretném bemutatni az EJEB azon döntéseit, amelyek hatást gyakorolnak az online kommunikációra és meghatároznak bizonyos felelősségi kérdéseket.

⁷³ RTBF v. Belgium, Judgment of 29 March 2009, no. 50084/06., § 114.

⁷⁴ Glor v. Switzerland, Judgment of 30 April 2009, no. 13444/04., § 94.

⁷⁵ Emberi Jogok Európai Egyezménye, 8. cikk

⁷⁶ OMAR Suleiman: *Israel has lost the war of public opinion*, Aljazeera, 2023.11.30, <https://www.aljazeera.com/opinions/2023/11/30/israel-has-lost-the-war-of-public-opinion> (Letöltve: 2024. 04. 01.)

III.3.1. A véleménynyilvánítás szabadsága és magánélet tiszteletben tartásához való jog publikációk esetében

Az alapjogi konfliktus megítélésére és az elvégzendő arányossági teszt szempontjaira az Axel Springer AG kontra Németország⁷⁷ ügyben hozott meghatározó döntést a Bíróság. Az ügyben hozott ítélet alapján kiadványok esetén az egymással versengő jogok közötti egyensúly megteremtésével összefüggésben hat szempontot kell figyelembe venni: 1. a közérdekű vitához való hozzájárulás; 2. az érintett személy közismertségének mértéke. 3. híradás tárgya; 4. az érintett személy előzetes magatartása; 5. a közzététel tartalma, formája és következményei, adott esetben a fényképek készítésének körülményei; 6. a kiszabott szankció mértéke.⁷⁸

A Bíróság álláspontja szerint a közérdek általában olyan ügyekre vonatkozik, amelyek olyan mértékben érintik a nyilvánosságot, hogy az jogosan érdeklődhet irántuk, amelyek felkeltik a figyelmét, vagy amelyek jelentős mértékben érintik, különösen az állampolgárok jólétét vagy a közösség életét.⁷⁹

Az érintett személy ismertsége főképp az olyan esetekben kerül előtérbe, amikor a véleménynyilvánítás tárgya egy politikus vagy egyéb közszereplői minőségben fellépő személy. A közszereplőknek az EJEB ítélkezési gyakorlatában is fokozott tűrési kötelezettséget kell tanúsítaniuk, beleértve a magánéletüket érintő információkat is, különösen akkor, hogyha a közlés kapcsolatban áll betöltött funkciójukkal.⁸⁰

A 10. cikk és a 8. cikk közötti alapjogi konfliktus esetén alkalmazott teszt az online kommunikáció esetében is releváns, amennyiben a magánélet tiszteletben tartásához, a jó hírnévhez való jog mondjuk egy Facebook bejegyzés vagy hozzászólás formájában kerül megsértésre. Az online tér nem zárja ki az Axel Springer és a Von Hannover ügyekben meghatározott pontok vizsgálatát, annak ellenére, hogy mint azt látni fogjuk, az EJEB tekintettel van az internet speciális karaktereire. Az un. tradicionális teszt tehát az online véleménynyilvánítás esetében is alkalmazható.⁸¹

⁷⁷ Axel Springer AG v. Germany, Judgment of 7 February 2012, no. 39954/08., § 89-95.

⁷⁸ GUȚAN-SELEJAN Bianca: *Libertatea de exprimare în jurisprudența recentă a C.E.D.O. (I). Reguli privind prezentarea în presă a vieții private a persoanelor publice*, In: *Pandectele Romane* 2, 2012; GOSZTONYI Gergely: *idem*, 187. o.; Von Hannover v. Germany (no. 2.), Judgment of 7 February 2012, nos. 40660/08. and 60641/08., § 108-113.; STOICESCU Stela: *idem.*, 83. o.

⁷⁹ Satakunnan Markkinapörssi Oy And Satamedia Oy v. Finland, Judgment of 27 June 2017, no. 931/13., § 171.

⁸⁰ Az említett 6 pont kiterjedt elemzését és a vonatkozó joggyakorlati jelöléseket lásd: Guide to Article 10 of the European Convention on Human Rights., 135-295. §

⁸¹ Ponta v. Romania, Judgment of 14 June 2022, no. 44652/18.

III.3.2. A véleménynyilvánítás és a nemzetbiztonság – a terrorizmus problematikája

Az Európai Bizottság úgy fogalmaz: „A terrorista tartalmak folyamatos jelenléte a világhálón komoly kockázatot jelent a polgárok és a társadalom egésze számára. A terroristák visszaélnek az internettel, hogy üzeneteiket megfélemlítésre, radikalizálásra, toborzásra és terrortámadások végrehajtásának megkönnyítésére használják fel.”⁸²

A nemzetbiztonság, a területi sérthetlenség és a közbiztonság az EJEE 10. cikkében is megjelennek, mint a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozását indokoltta tevő legitim célok. Abban az esetben, amikor szólásszabadság gyakorlásával az említett érdekek sérülnek az EJEB egy külön tesztet alkalmaz a szükségesség és arányosság megállapítása során.⁸³

A Bíróság elfogadja, hogy a terrorista szervezetekkel való azonosulás bizonyos formái, különösen az ilyen szervezet dicsőítése, a terrorizmus támogatásának és erőszakra, gyűlöletre való felbujtásnak tekinthető. Hasonlóképpen a Bíróság elfogadja, hogy a terrortámadás elkövetőjét dicsőítő üzenetek terjesztése, az ilyen támadások áldozatainak becsmérlése, a terrorista szervezetek finanszírozására való felhívás és más hasonló cselekmények szinté terrorista erőszakra való felbujtásként értelmezhetőek. Az ilyen jellegű véleménynyilvánítás egyértelműen korlátozásnak vethető alá.⁸⁴

A szólás közérdekű jellegével kapcsolatban az EJEB több publikáció esetén megállapította, hogy bár alkalmasak a nemzetbiztonsággal kapcsolatos bizonyos információk bizalmas jellegének megsértésére, ezek a publikációk hozzájárultak az általános érdekű vitákhoz, és ezért a beavatkozás sértheti a 10. cikkben előírtakat.⁸⁵ Egyébként a közérdekhez való hozzájárulást az EJEB a korábban bemutatott szempontok szerint vizsgálja.

Nem mutat lényeges különbséget az alkalmazott szankció vizsgálata sem. A joggyakorlatból általánosan kivehető, hogy az államoknak tartózkodniuk kell a komolyabb, börtönbüntetést is jelentő szankciók alkalmazásától, és csakis komoly veszély esetén kell ezekhez az eszközökhöz folyamodniuk. Mindazonáltal az illetékes állami hatóságok számára természetesen nyitva áll, hogy a közrend őreiként akár büntetőjogi jellegű intézkedéseket fogadjanak el, amelyek

⁸² European Commission: Terrorist Content Online, https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/internal-security/counter-terrorism-and-radicalisation/prevention-radicalisation/terrorist-content-online_en (Letöltve: 2024. 04. 11.)

⁸³ European Court of Human Rights: *Guide to the case-law of the European Court of Human Rights: Terrorism*, Updated on 31 August 2022, https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/Guide_Terrorism_ENG (Letöltve: 2024. 04. 11.)

⁸⁴ Yavuz and Yaylali v. Turkey, Judgment of 17 December 2013, no. 12606/11., § 51.

⁸⁵ Observer and Guardian v. The United Kingdom, Judgment of 26 November 1991, no. 13585/88, § 69

célja, hogy megfelelően és túlkapások nélkül reagáljanak az olyan megjegyzésekre, amelyek a köz- és nemzetbiztonságot veszélyeztetik.⁸⁶

Az arányosságot ebben az esetben egy másik szempontból is vizsgálni kell, mégpedig kellő figyelemmel kell elemezni a szólás természetét, tartalmát és annak potenciális hatásait, és számításba kell venni annak kontextusát is, főképp olyan esetekben, amikor a véleménynyilvánításhoz való jog gyakorlása alkalmas lehet az erőszak, a gyűlölet vagy az intolerancia fokozására vagy igazolására, vagy összességében gyűlöletbeszédnek minősül.⁸⁷

Az is az elemzés tárgyát képezi, hogy a kijelentések - méltányosan értelmezve és közvetlen vagy tágabb kontextusukban vizsgálva - erőszakra való közvetlen vagy közvetett felhívásnak, illetve az erőszak, a gyűlölet vagy az intolerancia igazolásának tekinthetők-e?⁸⁸ A terrorizmus kontextusában a Bíróság figyelmet fordít arra, hogy a hatóságoknak továbbra is ébernek kell lenniük a további erőszakot szítani képes cselekményekkel szemben, tekintettel a 10. cikk (2) bekezdése értelmében a közbiztonság védelmének és a rendbontás vagy a bűnözés megelőzésének jogos céljaira.⁸⁹

Amennyiben a kifogásolt megjegyzések egy személy, köztisztviselő vagy a lakosság egy csoportja elleni erőszakra buzdítanak, az állami hatóságok szélesebb mérlegelési jogkörrel rendelkeznek a véleménynyilvánítás szabadságába való beavatkozás szükségességének vizsgálatakor. Mindez akkor is érvényesül amikor a fegyveres erő alkalmazására felszólító, vagy a társadalmi stabilitást veszélyeztető megjegyzések kifejezésére kerül sor, még akkor is, ha a véleményt megfogalmazó személyek maguk nem szólítanak fel nyíltan fegyveres erő alkalmazására, de ugyanígy nem is határolódnak el az erőszaktól.⁹⁰

A kijelentések potenciális hatására két szempont minősül meghatározónak, egyrészt a kijelentést tevő személy szerepe és funkciója másrészt a kijelentések tárgyát körülvevő társadalmi kontextus.⁹¹ Vizsgálati szempontot képez a használt médium és a kijelentést tevő személy közismertsége is. Példaként a Savva Terentyev kontra Oroszország ügyben, az EJEB egy olyan bloggerre kiszabott börtönbüntetés arányosságát vizsgálta, akit rendőrök elleni sértő internetes megjegyzések miatt ítélték el. A Bíróság megállapította, hogy a kérelmező megjegyzései

⁸⁶ *Incal v. Turkey*, Judgment of 9 June 1998, no. (41/1997/825/1031), § 54.

⁸⁷ *Gözel and Özer v. Turkey*, Judgment of 6. July 2010, no. 43453/04., 31098/05., § 52.

⁸⁸ *Sürek v. Turkey*, Judgment of 8. July 1999, no. 26682/95., § 41.

⁸⁹ *Leroy v. France*, Judgment of 2 October 2008, no. 36109/03., § 36.

⁹⁰ *Yalçiner v. Turkey*, Judgment of 21 February 2008, no. 64116/00, § 46.

⁹¹ *Idem*, § 46- 49.

offenzívek, sértőek és virulensek voltak. Ennek ellenére az EJEK úgy ítélte meg, hogy ezek a kijelentések nem tekinthetők gyűlöletkeltésre vagy a rendőrök elleni erőszakra való felbujtásra irányuló kísérletnek, és így nem tekinthetők olyan egyértelmű és közvetlen veszélyt jelentőnek, amely a kérelmező elítélését tette volna szükségessé egy demokratikus társadalomban. A Bíróság döntését azzal indokolta, hogy a kérelmező nem volt sem ismert blogger, sem a közösségi média népszerű felhasználója, és ennek következtében nem rendelkezett a jelentős befolyással bíró személyiség vagy közszereplő státuszával.⁹²

Fontos megemlíteni, hogy a nemzet- vagy közbiztonságra gyakorolt káros hatás felnagyításának eszközévé válhat maga az véleménynyilvánítás online térben való megvalósulása, ugyanis az EJEK bár elismeri az Internet előnyeit, azt is felismerte, hogy ez a fajta szolás számos veszélyt is magában rejt. Ezen technológiai vívmány által az egyértelműen jogsértő beszéd, beleértve a becsületsértő megjegyzéseket, a gyűlöletbeszédet és az erőszakra való felbujtást, soha nem látott módon, világszerte, másodpercek alatt elterjedhet, és sok esetben tartósan elérhető marad az online térben.⁹³

Látható a joggyakorlat vizsgálata alapján, hogy a Bíróság által alkalmazott algoritmikus módszer eltéréseket mutat annak függvényében, hogy a szolás milyen közegben valósul meg, milyen más alapjoggal verseng, vagy milyen legitim cél érdekében történik annak korlátozása. A tradicionális médiára vonatkozó szempontok kiterjedt elemzése azonban egyáltalán nem hiábavaló, annak ellenére, hogy első sorban az Interneten történő korlátozás legitim eseteit vizsgáljuk. A fejezet lezárásaként levonható az a következtetés, miszerint az EJEK gyakorlata szerint az interneten kívüli világban alkalmazott szóláskorlátozások általában véve alkalmazhatók online környezetben is. A hagyományos médiavilágban kialakult szabályok érvénye, illetve a vonatkozó jogszabályok hatálya általában véve kiterjed az interneten keresztül megvalósított tényállásszerű magatartásokra.⁹⁴

III.3.4. Az EJEK alapjogvédelme az Internet világában

A Bíróság többször megállapította, hogy az interneten a felhasználók által generált kifejezési tevékenység példátlan platformot biztosít a véleménynyilvánítás szabadságának gyakorlásához, és megállapította, hogy az internet - tekintettel hozzáférhetőségére és arra, hogy

⁹² Savva Terentyev v. Russia, Judgment of 28 August 2018, no. 10692/09., § 81.

⁹³ KOLTAY András: Idem, 130. o.; Delfi AS v. Estonia, Judgment of 10 October 2013, no. 64569/09., § 101.

⁹⁴ KOLTAY András: Idem, 137. o.; Perrin v. the United Kingdom, Judgment of 18 October 2005, no. 5446/03.

hatalmas mennyiségű információt képes tárolni és közölni – fontos szerepet játszik a nyilvánosság hírekhez való hozzáféréseinek javításában és általában az információ terjesztésének megkönnyítésében.⁹⁵

Az EJEE keretrendszerében az az internet információs és kommunikációs eszköz, amely lényegesen különbözik a nyomtatott sajtótól, különösen a tárolási és információtovábbítás tekintetében. Következtetésképpen, a felhasználók milliárdjait világszerte kiszolgáló elektronikus hálózat nem kerül, és potenciálisan soha nem is fog ugyanolyan szabályozás és ellenőrzés alá kerülni, mint a tradicionális sajtó. A nyomtatott sajtó és az internet anyagainak sokszorosítására vonatkozó szabályok mindezek alapján eltérhetnek egymástól. Az utóbbira vonatkozó szabályokat kétségtelenül a technológia sajátosságaihoz kell igazítani, olyan mértékben, hogy biztosítani tudják az alapvető jogok és a szabadság védelmét és ennek előmozdítását.⁹⁶

IV. A közvetítők felelőssége más által előállított tartalomért az EJEB joggyakorlatában

Arra a kérdésre, hogy felelőssé tehető-e egy közösségi médiaplatform a mások által posztolt kommentekért tartalomért nem találjuk meg a választ az esetjogban, ugyanis a bíróság még nagy közösségi médiaplatformmal kapcsolatos ügyben eddig még nem hozott döntést. A joggyakorlatban azonban vannak olyan anonim kommentekkel kapcsolatos ügyek, amelyből talán kiolvasható a Bíróság álláspontjának fő irányvonala.

A platformszolgáltatók szempontjából szükséges megvizsgálnunk a felelősség, a mentesülés, az aktív és passzív kötelességek viszonyát, hiszen ezek azok a kérdések, amik meghatározhatják azt, hogy egy bizonyos tartalmat jogszerűen távolítanak el, vagy az intézkedés a cenzúra kategóriájába sorolható.⁹⁷

IV.1. A Delfi kontra Észtország ügy⁹⁸

A tartalomszolgáltatók felelősségét az ott megjelenő anonim kommentekkel kapcsolatban az EJEB először a Delfi kontra Észtország ügyben hozott meghatározó döntést, amit számos kritika illetett a későbbiekben.⁹⁹ Az ügy egy Delfi nevezetű észt online hírportállal volt kapcsolatos,

⁹⁵ Cengiz and Others v. Turkey, Judgment of 1 December 2015, no. 48226/10., 14027/11., § 52.; Delfi AS v. Estonia, idem, § 133.

⁹⁶ Editorial Board of Pravoye Delo and Shtekel v. Ukraine, Judgment of 5 May 2011, no. 33014/05., § 63.

⁹⁷ GOSZTONYI Gergely, idem. 185. o.

⁹⁸ Delfi AS v. Estonia, Judgment of 10. October 2013, no. 64569/09.

⁹⁹ NÁDORI Péter: *Anonymous Mass Speech on the Internet and the Balancing of Fundamental Rights*. In András Koltay (szerk.): *Comparative Perspectives on the Fundamental Freedom of Expression* (Budapest: Wolters Kluwer

amelyen az olvasóknak lehetőségük volt az anonim kommentek megosztására és ezek a kommentek potenciálisan alkalmasak voltak az Egyezmény 8. cikkében biztosított jogok megsértésére, azaz sértőnek, gyűlöletkeltőnek és rágalmazónak minősülhettek. Bár a portál bejelentések alapján a vitatott kommenteket törölte, a kért kártérítést visszautasította és a nemzeti bíróságok megállapították a portál felelősségét.¹⁰⁰ Ezt követően az ügy az EJEB elé került.

A Bíróság az ügyben több fontos körülményre felhívta a figyelmet. Kiemelte, hogy az internet sajátos jellegéből adódóan a 10. cikk alkalmazásában az internetes hírportálra háruló „kötelezettségek és felelősségek” bizonyos mértékig eltérhetnek a hagyományos kiadókétól a harmadik féltől származó tartalom tekintetében,¹⁰¹ és ezekre a sajátos karakterekre hivatkozva a Van Hannover ügy korábban bemutatott elemzési pontjaitól eltérő arányossági vizsgálatot folytatott le.¹⁰² Az EJEB az arányossági teszt során a következőket vette figyelembe: 1. a kommentek kontextusát; 2. a portál intézkedéseit, amelyek a kérdéses kommentek „megjelenésének megelőzésére vagy eltávolítására” irányultak; 3. a tényleges szerző(k) felelősségre vonásának lehetőségét mint alternatívát a portál felelősségével szemben; 4. és a nemzeti ítélet következményeit a portálra nézve.¹⁰³

Az újonnan felállított arányossági teszt alapján a Bíróság végül arra a következtetésre jutott, hogy ha a közvetítő szolgáltatók által működtetett oldalon harmadik személy által elhelyezett tartalom eléri a gyűlöletbeszéd szintjét, a tagállamok megállapíthatják a közvetítő szolgáltatók felelősségét, ha a szolgáltatók nem alkalmaznak eszközöket az egyértelműen jogsértő kommentek késedelem nélküli eltávolítására, függetlenül attól, hogy kapnak-e ilyenről előzetes értesítést.¹⁰⁴

Az EJEB rendkívül szigorú értelmezést alkalmazott, amely szerint a tartalomszolgáltató ebben az esetben nem tárhely-szolgáltató, hanem az általános polgári jogi felelősségi szabályok szerint felelhet, rágalmazó állítások esetén, hasonlóan az állítás közzététőjéhez.¹⁰⁵ Továbbá az EJEB az ügyben az eredeti kommentelő felelősségét nem vizsgálta, de megállapította, hogy a

2015) 217–252. o.; DEÁK Izabella: *Ki felel a kommentekért? A Delfi AS kontra Észtország ügy.* Közjogi Szemle, 2015, 8. évf., 3. sz., 56–59. o.

¹⁰⁰ Delfi AS v. Estonia, idem, § 10-20.

¹⁰¹ Idem., § 113.

¹⁰² Idem., § 142.

¹⁰³ Idem., § 144-161.

¹⁰⁴ Idem., § 159.

¹⁰⁵ Idem., § 21-43.

sérelmet szenvedett fél saját döntése alapján perelhette volna akár a szolgáltatót, akár az eredeti komment – jelen esetben névtelen – szerzőjét.

IV.2 Magyar Tartalomszolgáltatók Egyesülete és Index.hu Zrt. kontra Magyarország ügy¹⁰⁶

A következő meghatározó ügyben az EJEK-nek szintén a harmadik féltől érkező hozzászólások esetében kellett mérlegelnie.

Az Indexen, egy magyar online hírportálon megjelenő hozzászólások sértőek voltak egy jogi személlyel szemben. Bár a megjelenő kommenteket az oldal alávetette szűrési mechanizmusnak, ugyanis eltávolítandók voltak a platform szabályzata szerint az olyan hozzászólások, „amelyek a közzétételük időpontjában sértik Magyarország törvényeit, bűncselekményre vagy más jogellenes cselekedetre utalnak, vagy arra buzdítanak.” Ugyancsak törlésre kerülhettek a vulgáris, agresszív, fenyegető kommentek. Azt, hogy milyen hozzászólások számítanak vulgárisnak, agresszívnek vagy fenyegetőnek, azt a moderátorok feleadata volt eldönteni, az adott téma kontextusában.¹⁰⁷

A moderálási szabályok ellenére a kommentek csak akkor kerültek törlésre, amikor az ügy a nemzeti bíróságok elé került. A magyar bíróságok végül úgy ítélték meg, hogy az Indexnek objektív felelőssége van az olvasók jogellenes kommentjeiért.

A Delfi kontra Észtország ügyben korábban bemutatott szempontok alapján talán indokoltnak mondható az az elvárás, miszerint akárcsak az észt ügyben a Bíróság legitimnek ítéli meg a nemzeti hatóságok beavatkozását. Az EJEK azonban nem csak eltérő megközelítést alkalmazott, de az arányossági teszt módosítására, kiegészítésére is sor került az ügyben.¹⁰⁸

A Bíróság indokolatlannak ítélte meg a magyar bíróságok által felállított objektív felelősség mércéjét, amely az ügy indoklása szerint „a túlzott és kivitelezhetetlen elgondolás aláássa az interneten történő információközlés jogának szabadságát”¹⁰⁹ Továbbá a Bíróság kifejtette, hogy az internetes hírportáloknak a Delfi ügy alapján felelősséget kell vállalniuk a platformjaikon közzétett megjegyzésekért és harmadik féltől származó tartalmakért, ugyanakkor kijelentette, hogy jelen ügy annyiban különbözik a Delfi-ügytől, hogy míg az ott megjelenő tartalom egyértelműen elérte a

¹⁰⁶ Magyar Tartalomszolgáltatók Egyesülete and Index.hu Zrt. v. Hungary, Judgment of 2 February 2016, no. 22947/13.

¹⁰⁷ Idem, § 5-10.

¹⁰⁸ SIDLAUSKIENE Jurate – JURKEVIČIUS Vaidas: *Website Operators' Liability for Offensive Comments: A Comparative Analysis of Delfi as v. Estonia and MTE & Index v. Hungary*. *Baltic Journal of Law & Politics*, 2017, 10. évf., 2. sz., 46–75. o

¹⁰⁹ Magyar Tartalomszolgáltatók Egyesülete and Index.hu Zrt. v. Hungary, idem, § 82.

gyűlöletbeszéd szintjét, vagyis jogellenesnek minősült, az Index esetében csak sértő és vulgáris beszédről van szó, ami lényeges különbséget jelent.

Rendkívül fontos az arányossági tesztek alkalmazhatóságának szempontjából, hogy a Delfi-ügyben felállított „felelősség kritériumának tesztje,” azaz annak vizsgálata, hogy a kommentek milyen kontextusban voltak olvashatók, a társaság által a rágalmazó megjegyzések megjelenésének megelőzése vagy eltávolítása érdekében alkalmazott intézkedések, a megjegyzések tényleges szerzőinek felelőssége, a nemzeti ítélet következményei – annak ellenére a vizsgálat tárgyát képezték a magyar ügyben, hogy egyértelműen nem történt gyűlöletbeszéd.¹¹⁰

Mindezek alapján a korábbi ügyben felállított feltételrendszer a további két kérdéssel bővült: 1. a sértett magatartása; 2. a kommentek következményei a sértettre nézve. Az esetjog által felállított szempontrendszer az ügy által tehát a Bíróság döntése alapján négyről hateleműre bővült.

A sértett magatartása kapcsán az EJEB negatív tényként emelte ki, hogy a fél elmulasztotta kérni az Index-től a kommentek eltávolítását, és azonnal bírósághoz fordult. A kommentek következményeiről a sértettre nézve az EJEB megállapította, hogy bár azt a nemzeti bíróság egyáltalán nem vizsgálta, de ugyanakkor nem vélelmezhető, hogy ezeknek a kommenteknek bármiféle negatív hatásuk lett volna a harmadik félre nézve¹¹¹

Egyrészt az objektív felelősség elutasítása és Delfi ügy túlzottan szigorú értelmezésétől való eltérésnek köszönhetően az MTA és Index kontra Magyarország ügyben hozott döntés pozitívan jelenik meg a szakirodalomban.¹¹²

IV.3. A Pihl kontra Svédország ügy¹¹³

Az ügy első ránézésre abban különbözött lényegesen a korábbiakban bemutatottaktól, hogy a kérelmező egy magánszemély volt, akivel kapcsolatban 2011. szeptember 29-én egy blogbejegyzés jelent meg, amelyben azzal vádolták, hogy részt vesz egy náci pártban. A blog, amelyen a bejegyzés megjelent egy nonprofit egyesület által működtetett kisméretű blog volt. Bár a blog lehetővé tette a hozzászólások közzétételét, egyértelműen kijelentették, hogy ezeket a hozzászólásokat közzététel előtt nem ellenőrzik, és hogy a hozzászólók saját kijelentéseikért maguk felelnek.

¹¹⁰ Idem, § 70.

¹¹¹ Idem, § 80-85

¹¹² SZIGETI Tamás – SIMON Éva: *A hozzászólás szabadsága: a közvetítő szolgáltatói felelősség aktuális kérdéseiről.* Fundamentum, 2016, 20. évf., 2–4. sz., 113. o.

¹¹³ Pihl v. Sweden, Judgment of 9 March 2017, no. 74742/14.

A kommentelőket ezért arra kérték, hogy „tanúsítsanak jó modort és tartsák be a törvényt.” A kérelmező 2011. október 8-án a blogon egy megjegyzést tett közzé a fenti, róla szóló megjegyzésre és blogbejegyzésre válaszul, amelyben kijelentette, hogy az ott szereplő információk tévesek, és azokat azonnal el kell távolítani. A következő napon a blogbejegyzést és a kommentet eltávolították, és az egyesület új bejegyzést tett a blogra - amelyben kijelentette, hogy a korábbi bejegyzés téves volt és pontatlan információkon alapult és elnézést kért a tévedésért. A felperes szerint azonban a régi bejegyzést és a megjegyzést továbbra is meg lehetett találni az interneten a keresőmotorok segítségével.¹¹⁴

A harmadik személyek által megosztott tartalmakért való felelősség elemzése során elérkeztünk arra a pontra, amikor egyértelműen nyomon követhető az EJEB joggyakorlatának esetjogi és evolutív jellege, ugyanis a Bíróság precedensként alkalmazta a korábbi ügyekben lefektetett „felelősségi kritérium tesztet”. Eltérést jelent viszont az, hogy az EJEB különös jelentőséget tulajdonított annak, hogy a blogot egy kis nonprofit vállalkozás működtette, amely a szélesebb nyilvánosság számára ismeretlen volt, és ezért megalapozatlannak tűnt, hogy a blogbejegyzés és a komment nagyfokú nyilvánosságnak örvendett volna.¹¹⁵

Az ügy elemzése és az EJEB vizsgálata alapján azonban egy ellentmondás is megfigyelhető. Az Bíróság a terrorizmus témakörében korábban bemutatott Savva Terentyev kontra Oroszország ügyben és más esetekben is vizsgálta az online kommunikáció nyilvánosságának és más személyekhez való elterjedésének a fokát, a szólásszabadságot gyakorló személy közismertségét.¹¹⁶

A használt oldal elterjedtsége azonban ahogy láthattuk nem minősült ügyszéki ténynek az MTE és Index Zrt kontra Magyarország ügyben. Ezzel szemben A Pihl kontra Svédország ügyben a Bíróság nem állapította meg az EJEB megsértését, és kimondta, hogy „a megjegyzés, bár sértő volt, nem minősült gyűlöletbeszédnek vagy erőszakra való felbujtásnak, valamint egy nonprofit egyesület által működtetett kis blogon jelent meg, amely a kérelmező felhívását követő napon és kilenc nappal a közzététel után törlésre került”. Az EJEB mindezek alapján megállapította, hogy a nemzeti bíróságok a mérlegelési jogkörükön belül jártak el, és méltányos egyensúlyt teremtettek

¹¹⁴ Pihl v. Sweden, idem, § 1-6.

¹¹⁵ Pihl v. Sweden, idem, § 31-38.

¹¹⁶ Savva Terentyev v. Russia, idem; Magyar Helsinki Bizottság v. Hungary, Judgment of 8 November 2016, no. 18030/11;

a kérelmező 8. cikk szerinti jogai és az egyesületnek a 10. cikk szerinti véleménynyilvánítás szabadságához való, egymással versengő joga között.¹¹⁷

Érdekes, és egyben enyhén ellentmondásos, hogy míg az MTE-ügyben az EJEB a felelősség hiányának megállapítása során nem emelte ki, hogy az egyik kérelmező Magyarország egyik legnagyobb hírportáljának tulajdonosa, addig a Pihl-ügyben a kérelem elutasítása során már komoly elemzést kapott az a tény, hogy a kisméretű blogot egy nonprofit egyesület működtette, és ezért az ott megjelenő tartalom nem feltétlenül alkalmas a 8. cikkben biztosított jogok komoly veszélyeztetésére.¹¹⁸

IV.4. Tamiz kontra Egyesült Királyság¹¹⁹

Payam Tamiz helyi politikusról, egy önkormányzati képviselőjelöltől 2011. április 27-én egy cikk jelent meg a „London Muslim” blogon, a Blogger.com weboldalon, amelyet a Google üzemeltetett. A cikk a kérelmező fényképét és a következő szöveget tartalmazta: „Payam Tamiz egy 5 órai árnyékkal rendelkező tory muszlim tanácsosjelölt kilépett a pártból, miután a Thanet-i lányokat ribancoknak nevezte. Tamiz, aki Twitter-oldalán ambiciózus brit muszlimként jellemzi magát, bizarr módon jogot tanul, így azt gondolnánk, hogy ez a Star Trek Spock-füllel rendelkező tory barom talán egy-két agysejtet is megmozgatott volna, mielőtt ilyen sértő megjegyzéseket tesz.” A bejegyzés alatt ezt követően elszaporodtak a rágalmozó stílusú kommentek.¹²⁰ Tamiz több kommentet is jelentett és írásban is értesítette a Google-t, végezetül pár hónap elteltével a blog írója a Google utasítása alapján eltávolította a blogbejegyzést, Tamiz azonban közben pert indított a vállalat ellen.¹²¹

Az ügy végül az EJEB elé került, melyben az ügy elemzése során előkerültek a tradicionális sajtóra és szólásra vonatkozó elemzési szempontok is, és számos vitatott megállapításra is sor került. Tamiz esetében a 8. cikk szerinti jogaiba való beavatkozás súlyosságának vizsgálata során a Bíróság emlékeztet arra, hogy a személyes becsület és jó hírnév elleni támadásnak bizonyos súlyossági szintet kell elérnie, és olyan módon kell megvalósulnia, amely sérti a magánélet tiszteletben tartásához való jog személyes élvezetét.

¹¹⁷ Pihl v. Sweden, idem, § 37.

¹¹⁸ TATÁR Attila: *A tárhelyszolgáltatók körében felmerülő felelősségi kérdésekről*. Infokommunikáció és Jog, 2019, 16. évf., 72. sz., 11. o.

¹¹⁹ Tamiz v. the United Kingdom, Judgment of. 19 September 2017, no. 3877/14.

¹²⁰ Idem, § 1-17.

¹²¹ Idem, § 17-22

Az EJEb felhívta a figyelmet arra, hogy az internetfelhasználók milliói tesznek közzé naponta online kommenteket, és e felhasználók közül sokan olyan módon fejezik ki magukat, amely sértőnek vagy akár rágalmazónak is tekinthető. A megjegyzések többsége azonban valószínűleg túlságosan jelentéktelen jellegű és/vagy közzétételük mértéke túlságosan korlátozott ahhoz, hogy jelentős kárt okozzon egy másik személy jó hírnevében.¹²² Egy másik szempont, ami felmerült az ügyben az nem más, mint a politikai minőséggel járó fokozott tűrés kötelezettség. Az EJEb egyetértett a nemzeti bíróságokkal abban, hogy bár a kérelmező által kifogásolt megjegyzések többsége kétségtelenül sértő volt, nagy részük nem volt több, mint „vulgáris gyalázkodás”, amely – bár a stílus alacsony szintjéhez tartozik – számos internetes portálon történő kommunikációban szokásos. Tekintettel a kérelmező politikusi minőségére, a hasonló kifejezések beletartoznak a tűrés kötelezettség esetjogban lefektetett határaiba.¹²³

Az EJEb, bár az ügy indoklásában felhasználta a korábban hozott szolgáltatókra vonatkozó ítéleteket, mégis a Delfi-ügyben használt teszt alkalmazását mellőzte és láthatóan a tradicionális elemzés eszközéhez nyúlt vissza. Az érvelés szerint míg a Delfi ügyben egy professzionális gazdasági hírportál készített tartalmakat, és gazdasági érdekei fűződtek ahhoz, hogy felhasználóit a kommentelésre buzdítsa, ezzel szemben a Google nem készít saját tartalmakat, és nincs szerkesztői felelőssége az illető blogbejegyzés kapcsán. Továbbá ahogy az korábban alátámasztásra került, a Delfi ügyben az EJEb a platformszolgáltatókat megkülönbözteti a felhasználói tartalmak „más fórumaitól”, kimondva, hogy azok vonatkozásában nem irányadó a Delfi-ügyben hozott ítélet.¹²⁴

IV.5 Magyar Jeti Zrt. kontra Magyarország¹²⁵ – Az EJEb és a hiperlinkelés

A kérelmező vállalat a 444.hu nevű népszerű online hírportált üzemeltette Magyarországon, amely naponta átlagosan mintegy 250 000 egyedi felhasználóval rendelkezett akkoriban. Az ügyet elindító incidens során egy nyilvánvalóan ittasnak tűnő futballszurkolókból álló csoport állt meg egy általános iskolánál Konyár községben, miközben busszal egy futballmérkőzésre utaztak. A szurkolók leszálltak a buszról, és rasszista megjegyzéseket énekeltek, skandáltak és kiabáltak,

¹²² Idem, § 80.; A v. Norway, Judgment of 9 April 2009, no. 28070/06. § 64.

¹²³ KOLTAY András: *A közügyek vitáinak szabadsága és a személyiségi jogok védelme*. Pázmány Law Working Papers, 2019, 4. sz. <https://real.mtak.hu/95756/> (Letöltve: 2024. 04. 12.); Gaunt v. the United Kingdom, Judgment of 6 September 2016, no. 26448/12. § 45.; Couderc and Hachette Filipacchi Associés v. France, Judgment of 15 November 2015, no. 40454/07., § 121.; Magyar Tartalomszolgáltatók Egyesülete and Index.hu Zrt. v. Hungary, idem, § 77.

¹²⁴ Tamiz v. the United Kingdom, idem, § 85.

¹²⁵ Magyar Jeti Zrt. v. Hungary, Judgment of 4 December 2018, no. 11257/16.

valamint fenyegetőzni kezdtek a kint a játszótéren tartózkodó diákokkal szemben. Az incidenst követően egy interjú készült a szemtanúkkal, amit a 444.hu még aznap feltöltött a YouTube-ra.¹²⁶

Az EJEB ebben az esetben nem értett egyet a nemzeti bíróságok értelmezésével és különbséget tett a hiperlinkek megosztása és az egyéb publikációk között.¹²⁷ Az EJEB hangsúlyozta, hogy a hiperlinkek, mint hivatkozások, mint a tájékoztatás technikája, alapvetően különböznek a hagyományos publikációs tevékenységektől, mivel általában véve csupán az interneten máshol elérhető tartalomra irányítják a felhasználókat. A Bíróság továbbá kimondta, hogy a hiperhivatkozások további megkülönböztető jegye a más információterjesztési cselekményekhez képest, hogy a hiperhivatkozáson keresztül információra utaló személy nem gyakorol ellenőrzést annak a weboldalnak a tartalma felett, amelyhez a hiperlink hozzáférést biztosít, és amely a hivatkozás létrehozását követően megváltozhat - természetes kivétel, ha a hiperhivatkozás ugyanazon személy által ellenőrzött tartalomra mutat.

Mindezeket rávezetve a konkrét tényállási elemekre az EJEB megállapította, hogy az ügyben a hiperhivatkozás mögötti tartalmat az eredeti kiadó már elérhetővé tette azon a weboldalon, ahová a hiperhivatkozás vezet, így a nyilvánosság számára korlátlan hozzáférést biztosított. Következésképpen, tekintettel a hiperhivatkozások sajátosságaira, a Bíróság nem tudott egyetérteni a hazai bíróságok azon megközelítésével, amely a hiperhivatkozás pusztá elhelyezését a rágalmozó információ terjesztésével teszi egyenlővé, ami automatikusan felelősséget von maga után a tartalomért.

Az EJEB összefoglaló álláspontja szerint a nemzeti bíróság által a hiperlinkelésért megállapított objektív felelősség előre látható negatív következményekkel járhat az interneten történő információáramlásra, ugyanis „arra kényszerítheti a cikk szerzőit és a kiadókat, hogy tartózkodjanak a hiperhivatkozástól az olyan anyagok esetében, amelynek megváltoztatható tartalmát nem tudják ellenőrizni. Ennek közvetlenül vagy közvetve dermesztő hatása (chilling effect¹²⁸) lehet az interneten történő véleménynyilvánítás szabadságára”¹²⁹ Ugyanakkor a Bíróság új elemzési szempontokat állított fel a hasonló esetek elbírálására.¹³⁰

¹²⁶ Idem, § 1-22.

¹²⁷ Idem, § 74-76

¹²⁸ Gafiuc v. Romania, Judgment of 13 October 2020, no. 59174/13.; Timpul Info-Magazin and Anghel v. Moldova, Judgment of 27 November 2007, no. 42864/05.; Belpietro v. Italy, Judgment of 24 September 2013, no. 43612/10.

¹²⁹ Magyar Jeti Zrt. v. Hungary, idem, § 83.

¹³⁰ Idem, § 77.

A Delfi-ügyből és a felhasználók által generált tartalmakért való felelősségről szóló későbbi ítéletekből és határozatokból kiindulva az EJEB megpróbált finom egyensúlyt teremteni és néhány releváns kritériumokat kidolgozni az Egyezmény 10. cikkének alkalmazása során. Úgy tűnik azonban, hogy az EJEB nem minden alkalommal veszi figyelembe, hogy az online platformok felhasználói által tett bizonyos típusú, „egyértelműen jogellenes” hozzászólások (előzetes) ellenőrzésére, szűrésére és eltávolítására vonatkozó kötelezettség „túlzott és kivitelezhetetlen” terhet ró az üzemeltetőkre, és fennáll annak a veszélye, hogy olyan ellenőrző rendszer telepítésére kényszeríti őket, amely „alkalmas arra, hogy aláássa az interneten történő információközlés szabadságát”.¹³¹

IV.6. Az EJEB online térre vonatkozó joggyakorlata – Összegzés

Láthattuk, hogy az EJEB az európai alapjogi bíraskodásban kulcsszerepet tölt be, és komoly jogfejlesztő tevékenységet végez azáltal, hogy döntéseiben válaszol a digitális világ kihívásaira. A nemzeti jogalkotónak az esetjogban lefektetett vizsgálati kritériumok egyben mankót is jelenthetnek, ugyanakkor láthattuk, hogy ez EJEB által alkalmazott tesztek bonyolultak és szerteágazóak. Ismereteseek olyan esetek is, amelyekben a Bíróság nem volt kellően konzekvens. Bár minden kétséget kizáróan a Bíróság közelíteni tudja az Egyezményt aláíró országok belső joggyakorlatát, azonban jogalkotási hatáskörrel nincs felruházva. Az online szolgáltatások Európai Unió belüli egységesítésére egy más eszköz, egy jogalkotási aktus tett kísérletet, mégpedig a kiemelt aktualitással rendelkező Digital Services Act.

¹³¹ LAZĂR Elena – COSTESCU Nicolaie Dragoș: *Dreptul European al Internetului.*, ediția a 2-a, Hamangiu, București, 2024, 344. o.

V. A Digital Services Act (DSA)¹³²

V.1. Általános célok

A Digital Services Act (továbbiakban: DSA) 2022-ben lépett hatályba és 2024 februárja óta teljesen alkalmazandó.¹³³ Az új jogszabály célja és szabályozási tárgya a következőképpen foglalható össze: „A DSA szabályozza az online közvetítőket és platformokat, például a piactereket, a közösségi hálózatokat, a tartalmegosztó platformokat, az alkalmazásboltokat, valamint az online utazási és szállásfoglalási platformokat. Fő célja az illegális és káros online tevékenységek, valamint a dezinformáció terjedésének megakadályozása, valamint biztosítja a felhasználók biztonságát, védi az alapvető jogokat, és tisztességes és nyitott online platformkörnyezetet teremt. A DSA világos és arányos szabályok megállapításával védi a fogyasztókat és alapvető jogaikat az interneten. Elősegíti az innovációt, a növekedést és a versenyképességet.”¹³⁴ Az új aktus előnyöket kínál az online világ összes szereplőjének. Az EU-s állampolgároknak az alapvető jogok szakszerűbb védelmét, több ellenőrzést, választási lehetőséget, a gyermekek fokozottabb védelmét az interneten és kevesebb illegális tartalomnak való kitettséget. A szolgáltatók a hatálybalépést követően jogbiztonságnak és egységes szabályozásnak örvendhetnek. Előnyként jelenik meg a nagyobb demokratikus ellenőrzés és felügyelet a rendszerszintű platformok felett, valamint a rendszerszintű kockázatok, például a manipuláció vagy a dezinformáció mérséklése.¹³⁵ A szakirodalomban Török Bernát¹³⁶ úgy fogalmaz: „az elsődleges szabályozási cél: a szolgáltatónak felelősséget kell vállalnia azokért az aspektusokért, amelyekben kialakítja a saját felületén a kommunikáció szerkezetét, és ahogyan irányít bennünket a szükségszerűen korlátozott befogadású túlburjánzó tartalmak között.”

¹³² Regulation (EU) 2022/2065 of the European Parliament and of the Council of 19 October 2022 on a Single Market For Digital Services and amending Directive 2000/31/EC (Digital Services Act), OJ L 277, 27.10.2022, - az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/2065 -számú rendelete a digitális szolgáltatások egységes piacáról (digitális szolgáltatásokról szóló jogszabály) és a 2000/31/EK irányelv módosításáról, OJ L 277, 27.10.2022 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32022R2065>. (Letöltve: 2024. 04. 03.)

¹³³ D. COLE Mark, ETTELDORF Christina, SCHMITZ Sandra, Ukrow JÖRG: *European Audiovisual Observatory: Algorithmic transparency and accountability of digital services*, Strasbourg, 2023 December, <https://rm.coe.int/iris-special-2023-02en/1680aeda48> (Letöltve: 2024. 04. 04.)

¹³⁴ European Commission: The Digital Safety Act – Ensuring a safe and accountable online environment. https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/digital-services-act_en (Letöltve: 2024. 04. 15)

¹³⁵ Idem.

¹³⁶ TÖRÖK Bernát: *Platforms and Fundamental Rights*. Hungarian Conservative, 2021, 1. évf., 2. sz., <https://www.hungarianconservative.com/articles/current/platforms-and-fundamental-rights/> (Letöltve: 2024. 04. 20)

V.2. A DSA potenciális előnyei

Mindezek előmozdításának érdekében a DSA egy olyan rendszert épít fel, ami figyelembe veszi a nyújtott közvetítői szolgáltatás típusát, méretét és a szolgáltatás természetét a kötelezettségek meghatározásakor. A rendelet ezért meghatározza a valamennyi közvetítő szolgáltatóra vonatkozó alapvető kötelezettségeket, valamint a tárhelyszolgáltatókra, illetve konkrétan az online platformot, online óriásplatformot és nagyon népszerű online keresőprogramot üzemeltető szolgáltatókra vonatkozó további kötelezettségeket. Amennyiben a közvetítő szolgáltatók a szolgáltatásaik jellegét és a méretüket tekintve több különböző kategóriába tartoznak, az e rendeletben foglalt, ilyen szolgáltatásokkal kapcsolatos valamennyi vonatkozó kötelezettségnek eleget kell tenniük. Alapjogvédelmi szempontból rendkívül fontos, hogy a DSA kimondja, hogy a kellő gondosságra vonatkozó, észszerű és nem önkényes harmonizált kötelezettségek elengedhetetlenek a meghatározott közrendi célkitűzések eléréséhez, például a szolgáltatást igénybe vevők jogos érdekeinek védelméhez, a jogellenes gyakorlatokkal szembeni intézkedésekhez és a Chartában foglalt alapvető jogok védelméhez.¹³⁷

Nagyon nagy népszerűségnek örvendenek azok a platformok, amelyek esetében jelentős elérés áll fenn, vagyis, ha az elérések száma meghaladja a 45 millióban meghatározott operatív küszöbértéket, ami az uniós népesség 10%-ának felel meg. A DSA értelmében ezt az operatív küszöbértéket naprakészen kell tartani. A különbségtétel oka a felhasználók száma, a szolgáltatás mérete és a potenciális károkozás összefüggésében keresendő. Az online óriásplatformok és a nagyon népszerű online keresőprogramok tehát olyan társadalmi kockázatok forrásai lehetnek, amelyek hatókörüket és hatásukat illetően eltérnek a kisebb platformokhoz fűződő kockázatoktól.¹³⁸

Ezzel kapcsolatos, hogy a tagállamoknak ki kell jelölniük az egyik illetékes hatóságukat (digitális szolgáltatási koordinátor), amelynek feladata, hogy eleget tegyen valamennyi olyan kötelezettségnek, amelyet a rendelet az adott tagállamban előír a szabályok betartásával és érvényesítésével kapcsolatban.¹³⁹ A hatályban lévő DSA értelmezési rendelkezései szerint meg kell különböztetni a letelepedési hely és a célország szerinti digitális szolgáltatási koordinátort.¹⁴⁰

¹³⁷ DSA, Preambulum, (41) bekezdés

¹³⁸ Idem, (76) bekezdése

¹³⁹ GOSZTONYI Gergely: Idem, 146-147. o.

¹⁴⁰ DSA, 3. cikk, n, o pont

Az online cenzúrával kapcsolatban a 3. cikk¹⁴¹ meghatározza, hogy mit jelent a rendelet értelmében a tartalommoderálás, ami nem más, mint: „a közvetítő szolgáltató olyan automatizált vagy nem automatizált tevékenysége, amely különösen a szolgáltatás igénybe vevője által közzétett jogellenes tartalom vagy a közvetítő szolgáltató szerződési feltételeivel összeegyeztethetetlen információ észlelésére, azonosítására és kezelésére szolgál, ideértve az ilyen jogellenes tartalom vagy információ elérhetőségét, láthatóságát és hozzáférhetőségét érintő intézkedéseket, például annak hatra sorolását, a demagnetizálását, az ahhoz való hozzáférés megszüntetését vagy annak eltávolítását, vagy a szolgáltatás igénybe vevője általi információközlés lehetőségét érintő intézkedéseket, például a fiókja megszüntetését vagy felfüggesztését.”

A közvetítő szolgáltatóknak egyértelműen fel kell tüntetniük és naprakészen kell tartaniuk a szerződési feltételeikben azokat az információkat, amelyek alapján korlátozhatják a szolgáltatásnyújtásukat. Különösen magukban kell foglalniuk a tartalommoderálás céljából alkalmazott valamennyi szabályra, eljárásra, intézkedésre és eszközre vonatkozó információkat, beleértve az algoritmikus döntéshozatalt, az emberi felülvizsgálatot, valamint a belső panaszkezelési rendszerük eljárási szabályzatát.¹⁴²

A véleménynyilvánítás szabadságának önkényes korlátozásának akadályát jelentheti, hogy az online platformot üzemeltető szolgáltatók tartalommoderálási döntéseinek vizsgálata, valamint a jogellenes tartalmak online terjesztésének nyomon követése érdekében a Bizottsággal való kommunikáció érdekében egy olyan adatbázist kell fenntartania, amely tartalmazza az online platformot üzemeltető szolgáltatók olyan esetekben hozott döntéseit és azok indokolását, amikor információkat távolítanak el vagy más módon korlátozzák azok elérhetőségét¹⁴³ Továbbá a 15. cikk (1) bekezdése alapján a közvetítő szolgáltatók – legalább évente egyszer – géppel olvasható formátumban és könnyen hozzáférhető módon világos, jól érthető jelentést tesznek közzé az adott időszakban általuk végzett tartalommoderálásról.

A rendelet erőírásainak betartását komoly szankciók biztosítják. Amennyiben egy online óriásplatform megsérti a rendeletjavaslat releváns rendelkezéseit, a Bizottság az előző pénzügyi év teljes árbevételének legfeljebb 6%-át kitevő bírságot szabhat ki.¹⁴⁴

¹⁴¹ DSA, idem, t pont

¹⁴² DSA Preambulum, (45) bekezdés

¹⁴³ Idem, (66) bekezdés

¹⁴⁴ DSA, 52. cikk (3) bekezdés

Bár a rendeletet olvasva az az érzésünk támadhat, hogy a rendelet elsődleges célja a jogellenes tartalmak visszaszorítása, akár a felhasználók és a véleménynyilvánítás szabadságának rovására, mégis találhatunk a DSA-ben kellő garanciákat, amivel a jogszabály biztosítani akarja a beavatkozások átláthatóságát, megbízhatóságát és kiszámíthatóságát. Ennek érdekében a rendelet a 22. cikkben létrehozza az ún. „megbízható bejelentők” kategóriáját. A (2) bekezdés értelmében „megbízható bejelentői státuszt – bármely szervezet kérelme alapján – annak a tagállamnak a digitális szolgáltatási koordinátora ítéli oda, annak a kérelmezőnek, amely bizonyította, hogy megfelelt valamennyi alábbi feltételnek: a) szakértelemmel és hozzáértéssel rendelkezik a jogellenes tartalom észlelése, azonosítása és bejelentése terén; b) független minden, online platformot üzemeltető szolgáltatótól; c) kellő gondossággal, pontosan és tárgyilagosan végzi tevékenységét a bejelentések benyújtása céljából.”¹⁴⁵ Főképp a b) pontban előírt függetlenség előírása az amely talán gátat szabhat a jogellenes korlátozásnak, esetleg a „cancel culture” mint jelenség terjedésének az online platformokon.

Mitöbb a Preambulum¹⁴⁶ kiemeli, hogy korlátozó intézkedés alkalmazása esetén a szolgáltatónak egyértelműen és jól érthetően tájékoztatnia kell a szolgáltatás igénybe vevőjét a döntéséről, a döntés okáról, a döntés vitatása céljából elérhető jogorvoslati lehetőségekről, tekintettel arra, hogy az ilyen döntések milyen negatív következményekkel járhatnak a szolgáltatás igénybe vevője számára, ideértve a véleménynyilvánítás szabadságához való alapvető jogának korlátozását.

V.3 A DSA hiányosságai

A rendelet kimondja, hogy a szabályozás nem akadályozhatja meg az érintett nemzeti igazságügyi vagy közigazgatási hatóságokat abban, hogy az alkalmazandó uniós vagy nemzeti jog alapján elrendeljék a tartalom helyreállítását, amennyiben az ilyen tartalom megfelelt a közvetítő szolgáltató szerződési feltételeinek, de azt a szolgáltató tévesen jogellenesnek minősítette és az eltávolításra került.¹⁴⁷

A rendelet kimondja, hogy a közvetítő szolgáltatók szerződési szabadságát főszabály szerint tiszteletben kell tartani, az átláthatóság, a szolgáltatást igénybe vevők védelme, illetve a tisztességtelen és önkényes megoldások elkerülése érdekében ajánlott bizonyos szabályokat

¹⁴⁵ Idem, 22. cikk, (2) bekezdés

¹⁴⁶ DSA, Preambulum (54) bekezdés

¹⁴⁷ Idem, (39) bekezdés

meghatározni az ilyen szolgáltatók szerződési feltételeinek tartalmára, alkalmazására és érvényesítésére vonatkozóan.¹⁴⁸ A DSA azonban nem szabályozza azt, hogy milyen elvek és milyen garanciák alapján kell ezeket a szerződési feltételeket meghatározni, csupán az áltathatóság, nyomon követhetőség, és a felhasználóval való kommunikáció eseteiről rendelkezik, például kimondja, hogy biztosítani kell, hogy a szolgáltatások igénybe vevői könnyen és hatékonyan tudják vitatni az online platformot üzemeltető szolgáltatók egyes, őket negatívan érintő döntéseit a tartalom jogellenességéről vagy annak a szerződési feltételekkel történő összeegyeztethetetlenségéről.¹⁴⁹

Szemben az EJEB joggyakorlatával, ahol a korlátozásnak komoly, több esetben keresztül kimunkált feltételeknek kell megfelelnie az Egyezményvel való összeegyeztethetőséghez, a DSA esetében felmerül a kérdés, hogy mi akadályozza meg a szolgáltatót abban, hogy mondjuk enyhébb követelményeket szabjon ki a korlátozás terén és jobban teret engedjen a cenzúrának a szerveződési feltételeken keresztül?

Látható, hogy a DSA hatályos formájában sincsenek elkülönítve az ártalmas és a jogellenes online tartalmak, amelyek pontos definíciójának a hiányában értelmezési problémákat eredményezhet. A DSA a jogellenes tartalmakról kimondja, hogy a biztonságos, kiszámítható és megbízható online környezet biztosítására vonatkozó célkitűzés elérése érdekében e rendelet alkalmazásában a „jogellenes tartalom” fogalmának nagyjából az offline környezetre vonatkozóan létező szabályokat kell tükröznie. A „jogellenes tartalom” fogalmát tágan kell meghatározni, olyan módon, hogy az kiterjedjen a jogellenes tartalmakkal, termékekkel, szolgáltatásokkal és tevékenységekkel kapcsolatos információkra.¹⁵⁰ Az ártalmas tartalmak meghatározása nem található meg a rendelet szövegében.¹⁵¹ Mindezek alapján a DSA a jogellenes tartalmak kategóriájára koncentrál, és nem találunk a rendelet szövegében kiterjedt, gyakorlatias útmutatót, az EJEB arányossági tesztjeihez hasonló szempontrendszert a véleménynyilvánítás szabadságának gyakorlásába történő beavatkozás esetén.

A definíciók kérdésének tisztázatlansága miatt a rendeletet már tervezet formájában kritika érte, ugyanis a két fogalom teljesen más jelentéstartalmat feltételez, nem mindegy, hogy a tartalom illegális vagy legális, de káros tartalomnak minősül. Mindezek alapján különbséget kell tenni

¹⁴⁸ Idem, (45) bekezdés

¹⁴⁹ Idem, (58) bekezdés

¹⁵⁰ Idem, (12) bekezdés

¹⁵¹ DSA, 1-102. o.

például a terrorista tartalom megosztása, mint bűncselekmény és a dezinformáció között, amelyet sok felhasználó jóhiszeműen oszt meg.¹⁵²

Megmaradva a fogalomhasználatnál, észlelhető, hogy sem a Digitális Szolgáltatásokról szóló rendelet sem a Digitális Piacokról szóló rendeletjavaslat egymáshoz viszonyított fogalomhasználata, sem pedig a két rendelet és az Eker. irányelv, illetve az AVMS definíciós készlete sincs teljes mértékben harmonizálva egymással.¹⁵³

A DSA kimondja, hogy a tárhelyszolgáltatásokra vonatkozó felelősség alóli mentesség igénybevétele érdekében a szolgáltatónak, amint valamely jogellenes tevékenységről vagy jogellenes tartalomról ténylegesen tudomást szerez, haladéktalanul intézkednie kell az információ eltávolítása, illetve az ahhoz való hozzáférés megszüntetése érdekében. Mindez arra kényszerítheti a platformokat, hogy – a szabályoknak való megfelelés és a bírságok elkerülése érdekében – folyamatosan monitorozzák a felhasználók által közzétett tartalmat és saját felelősségüknek a kizárását részesítsék előnyben a szólásszabadság védelme helyett.¹⁵⁴

V.4. A DSA és a Mesterséges Intelligencia (AI)

A DSA 3. cikk t) pontja alapján láthattuk, hogy a tartalommoderálás történhet automatizált vagy részlegesen automatizált módon.

A Mesterséges Intelligencia által végzett korlátozó intézkedés azonban számos problémát vet fel. A Facebook által kifejlesztett mesterséges intelligencia például a gyűlöletbeszéddel kapcsolatos tartalmaknak csak a 36%-át volt képes helyesen felismerni, értelmezni és kezelni.¹⁵⁵

Thiago Dias Oliva szerint, „amíg a hagyományos bűnüldözés magában foglalja a különböző szereplők által végzett felderítést, büntetőeljárást, elbírálást és büntetést, a mesterséges intelligencia mindezeket egyszerre végzi, kevésbé átlátható módon és kiemelten a korai felismerésre és a megelőzésre összpontosítva.”¹⁵⁶

¹⁵² YAR, Lucia – HENDRYCH, Lukáš – STRZAŁKOWSKI, Michał – SZICHERLE, Patrik: *Visegrad Four want to distinguish between 'illegal' and 'harmful' content in Digital Services Act*. Euractiv, 2020. november 2., <https://www.euractiv.com/section/digital> (Letöltve: 2024. 04. 02.)

¹⁵³ GOSZTONYI Gergely: Idem, 149. o.

¹⁵⁴ Delfi AS v. Estonia, idem, Joint dissenting opinion of Judges Sajó and Tsotsoria

¹⁵⁵ HAO Karen: How Facebook got addicted to spreading misinformation. MIT Technology Review, 2021. március 11., <https://www.technologyreview.com/2021/03/11/1020600/facebook-responsible-ai-misinformation/> (Letöltve: 2024 április 15.)

¹⁵⁶ DIAS OLIVA Thiago: *Content Moderation Technologies: Applying Human Rights Standards to Protect Freedom of Expression*. Human Rights Law Review, 2020, 20. évf., 4. sz., 612. o

Az Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ) véleménynyilvánítás szabadságáért felelős különmegbízottja korábban jelentést adott ki, amelyben „radikális átláthatóságra” szólította fel a közösségimédia-szolgáltatókat, kifejezve aggályait a mesterséges intelligencia fokozott használatával szemben, és szabályaik megalkotása és betartatása terén a nagyobb transzparencia követelményét fogalmazta meg.¹⁵⁷

Az AI alkalmazásával kapcsolatban az átláthatóság követelménye a felhasználókban is megfogalmazódik, ami az algoritmusok működésének megmagyarázhatóságát feltételezi. Ezt nevezzük „megmagyarázható MI”-nak. Az ilyen mesterséges intelligencia azt feltételezi, hogy teljes és egyértelmű tájékoztatást kell adni az MI által vagy annak közbenjárásával kapcsolatos döntésekről és a döntési folyamatok minden mozzanatáról az érintetteknek. Ezeknek a megértése nélkül nem várható el, hogy a különböző jogalanyok megértsék a MI által meghozott döntést vagy a kialakult eredményt, és mindezek hiányában nem tudják megfelelően érvényesíteni jogaikat egy esetleges jogsértés esetén.¹⁵⁸

Mindezek alapján az átláthatóság kritériumát az EU egyik legfontosabb MI-t tanulmányozó dokumentuma is megfogalmazta, nevezetesen az Európai Bizottság Megbízható Mesterséges Intelligenciára vonatkozó Etikai Iránymutatása.¹⁵⁹

Az Etikai Iránymutatás szerint a megbízható mesterséges intelligencia megvalósítása érdekében nem csak a jognak kell megfelelni, mivel ez a megbízható mesterséges intelligencia három alkotóelemének pusztán az egyike.

A jogszabályok nem mindig tudják tartani a lépést a technológiai fejleményekkel, időnként előfordulhat, hogy nem felelnek meg az etikai normáknak, vagy bizonyos kérdések kezelésére egyszerűen nem alkalmasak.

Ahhoz, hogy az AI-rendszerek megbízhatók legyenek, e rendszereknek etikusoknak is kell lenniük az etikai normákkal való összhang biztosítása révén. E rendszereknek biztonságosan és megbízhatóan kell működniük és a nemkívánatos hátrányos hatások megelőzése érdekében óvintézkedéseket kell előírni.

¹⁵⁷ UNHRC: Report of the Special Rapporteur on the promotion and protection of the right to freedom of opinion and expression. 2018, UN Doc A/HRC/38/35, 64

¹⁵⁸ DOMOKOS Márton: *A mesterséges intelligencia szerepe az internetes platformokon – Szabályozási kihívások*. In: TÖRÖK Bernát – ZÓDI Zsolt: *Az internetes platformok kora*. Ludovika, Budapest, 2022, 405-406. o.

¹⁵⁹ European Commission: Ethics guidelines for trustworthy AI, 8 April 2019, <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/ethics-guidelines-trustworthy-ai> (Letöltve 2024. 04. 19.)

Következésképpen fontos biztosítani, hogy az AI-rendszerek stabilak legyenek. Erre műszaki szempontból (a rendszer műszaki stabilitásának az adott kontextusban, például alkalmazási területen vagy életciklus szakaszában megfelelő módon történő biztosítása) és társadalmi szempontból (a rendszer működése kontextusának és környezetének kellő figyelembevételével) is szükség van. Az etikus és stabil mesterséges intelligencia tehát egymással szorosan összefonódik és kiegészíti egymást. Az Etikai Iránymutatás is kiemeli, hogy a megmagyarázhatóság a felhasználók AI-rendszerekbe vetett bizalmának kialakítása és fenntartása szempontjából kulcsfontosságú. Ez azt jelenti, hogy a folyamatoknak átláthatónak kell lenniük, az AI rendszerek képességeit és célját nyíltan közölni kell és a döntéseket lehetőség szerint el kell magyarázni a közvetlenül és közvetve érintetteknek. E tájékoztatás hiányában a döntés szabályszerűen nem vitatható.

A DSA rendszerében a 15. cikk szól a közvetítő szolgáltatók általános jelentési kötelezettségeiről. A rendelet szövege szerint a szolgáltatók kötelesek világosan és könnyen érthető módon jelentést készíteni minden olyan tevékenységről, amely az általuk végzett tartalommoderálással kapcsolatos.

Ez a feladat kifejezetten magában foglalja a tartalom moderálása céljából alkalmazott automatizált eszközökkel kapcsolatos információkat, beleértve a minőségi leírást, a pontos célok meghatározását, az e célok eléréséhez használt automatizált eszközök pontosságának és lehetséges hibaarányának mutatóit, valamint az alkalmazott biztosítékokat.

A jelentéstételi kötelezettségnek egyértelműen az algoritmikus átláthatóság előmozdítása a fő célja, amely túlmutat azon az információn, amelyet a platformoknak a szerződési feltételeikben kell biztosítaniuk. A rendelkezés elsősorban a külső társadalom egésze számára kíván elérhető és átlátható lenni, de a gyakorlatban a különböző jelentési kötelezettségek kutatás, valamint a nyomon követés és felügyelet során is hasznosításra kerülnek.¹⁶⁰

¹⁶⁰ D. COLE Mark, ETTELDORF Christina, SCHMITZ Sandra, Ukrow JÖRG: idem, 39-40. o.

Konklúziók

Az elhangzottak alapján megállapítható, hogy a belső ítélkezési gyakorlatra a legfontosabb hatásokat alapjogi korlátozás esetén az EJEB joggyakorlata fejt ki. A belső joggyakorlat figyelemmel kíséri a Bíróság új technológiákra vonatkozó joggyakorlatát, és egyre precízebben, magabiztosabban alkalmazza a különböző elemzési szempontokat és tesztek.

Ugyanakkor az is megállapítható, hogy mindezek nem nyújtanak abszolút megoldást a felvetett problémákra, a Delfi kontra Észtország ügyben ugyanis elhangzott, hogy a szempontok nem vonatkoznak a közösségi médiára, ahol egyre több esetben kerül sor a véleménynyilvánítás szabadságának akár AI által történő korlátozására. Önmagában az EJEB, első sorban esetjogi rendszere és a lassú döntéshozatali eljárása miatt véleményem szerint nem képes a probléma kezelésére.

A DSA egyértelműen óriási előrelépést jelent a transzparencia előmozdítása és az egységes, végrehajtható szabályozás terén. A platformok forgalma alapján történő kategorizálása lehetővé teszi, hogy szigorúbb szabályok vonatkozzanak a legnagyobb veszélyt jelentő tech-óriásokra. A DSA jelentős lépéseket tesz az AI tartalomszabályozásának átláthatósága felé, a jelentési kötelezettségek és a jogorvoslati lehetőségek szabályozása fokozzák az alapjogok érvényesülésének garanciáit. Mivel a véleménynyilvánítás szabadságának gyakorlása főképp ezeken az oldalakon valósulnak meg, ilyen esetben az alapjog fokozott védelemben részesülhet.

Ugyanakkor, mint azt korábban említettük a rendelet tág fogalomhasználata, a pontos definíciók hiánya és a platformok önszabályozási eszközei a számos problémát okozhatnak. A DSA esetében a véleménynyilvánítás szabadságának védelme érdekében talán indokolt lett volna az EJEB keretrendszeréhez hasonló elemzési szempontok és arányossági tesztek lefektetése, és a „jogellenes tartalmak” további kategorizálása, mondjuk társadalmi veszélyességük alapján. Ki kell emelni továbbá azt is, hogy a szabályozás ez évben történő hatálybalépése miatt jelenleg még nem teljesen tiszták a különböző alkalmazási mechanizmusok és ezekre nem áll rendelkezésre kiterjedt joggyakorlat.

Fontos megjegyezni, hogy a kérdés megoldására sem a jogszabályok, sem a szakirodalom terén nincsenek egyértelmű válaszok. Egyes szerzők vagy szervezetek az önszabályozás mellett foglalnak állást, mások szerint a probléma megoldása a társszabályozásban keresendő. Nem tiszta

az sem, hogy a civil szféra, az államok, vagy maguk a platformokat működtető cégek kell meghatározó lépéseket tegyenek a kérdésben.¹⁶¹

Mindezeket figyelembe véve a dolgozatban felvetett problémáknak a „tüneti kezelését” az EJEB joggyakorlatában látom, annak ellenére, hogy jelenleg, mint azt már korábban említettem a Bíróság esetjoga is „hiányos.” Miközben a belső, nemzetközi és EU-s joganyag megpróbál lépést tartani a jelenleg is rohamosan fejlődő technológiával, feltehetően belátható időn belül az EJEB elé fognak kerülni további online tartalomszabályozással kapcsolatos ügyek. Remélhetően a későbbiekben a különböző felelősségi kérdésekre és moderálási tevékenységekre vonatkozó tesztjeinek alkalmazhatóságát kiterjeszti a Bíróság a közösségi médiaplatformokon történő információcserére is, továbbá, mint azt láthattuk lehetséges további speciális arányossági kitérítések megállapítása. Tekintettel arra, hogy a nemzeti jogalkalmazók követik a Bíróság eljárás módját, mindez nagyban hozzájárulna az online térben zajló szólás védelméhez. Egy a tradicionális sajtó esetében érvényesülő, szilárd alapokra helyezett és kiforrott szempontrendszer üdvözlendő tény lenne az online térben is.

A cenzúra és a törvénytelen korlátozás teljes felszámolása elérhetetlen cél. Azonban az önkény és túlzott moderálás elkerülése szempontjából továbbra is hatékony védelmi eszközként tekinthetünk a szükségesség és arányosság alapjogi kritériumára.

¹⁶¹ GOSZTONYI Gergely: Idem, 241-253. o.

Irodalomjegyzék

Könyvek és könyvfejezetek

APA Ernesto – POLLICINO Oreste: *Free Speech and the Right of Publicity on Social Media*. In: C. GOANTA – S. RANCHORDAS: *The Regulation of Social Media Influencers*, Edward Elgar, 2020.

BÎRȘAN Corneliu: *Convenția Europeană a drepturilor omului. Comentariu pe articole*. ed. a 2-a, C.H Beck, București, 2010

COROBICA Liliana: *Controlul Cărtii. Cenzura literaturii în regimul comunist din România*. Ed. Cartea Românească, București, 2014.

DENTZE Zaryn: *How the Internet Has Changed Everyday Life*. In Castells, Manuel et alii. (szerk.): *Change: 19 Key Essays on How Internet Is Changing our Lives*. Turner, Madrid, 2014.

DOMOKOS Márton: *A mesterséges intelligencia szerepe az internetes platformokon – Szabályozási kihívások*. In: TÖRÖK Bernát – ZÖDI Zsolt: *Az internetes platformok kora*. Ludovika, Budapest, 2022.

DUDÁS Dóra Virág: *Emberi Jogi kézikönyv az EJEB gyakorlata alapján*. Wolters Kluwer, Budapest, 2021

GOSZTONYI Gergely: *Cenzúra Arisztoteléstől a Facebookig A közösségi media tartalomszabályozási gyakorlatának komplexitása*, Gondolat Kiadó, Budapest, 2022.

IONESCU Cristian – DUMITRESCU Corina Adriana: *Constituția României Comentarii și explicații*. C.H. Beck, București, 2017.

LAZĂR Elena – COSTESCU Nicolaie Dragoș: *Dreptul european al Internetului*, ediția a 2-a, Hamangiu, București, 2024

NÁDORI Péter: *Anonymous Mass Speech on the Internet and the Balancing of Fundamental Rights*. In András Koltay (szerk.): *Comparative Perspectives on the Fundamental Freedom of Expression* (Budapest: Wolters Kluwer 2015).

STOICESCU Stela: *Libertatea de exprimare versus dreptul la reputație. Aplicarea standardului CEDO în jurisprudența națională*. Hamangiu, București, 2019.

SZIKORA Tamás: *A platformszabályozás egy új iránya Donald Trump Facebookról való kitiltásának példáján keresztül*. In: TÖRÖK Bernát – ZÖDI Zsolt (szerk): *Az internetes platformok kora*. Ludovika, Budapest, 2022.

VARGA Attila: *Constituția României România Alkotmánya*. Forum Iuris Könyvkiadó, Kolozsvár, 2016.

Szakcikk

DEÁK Izabella: *Ki felel a kommentekért? A Delfi AS kontra Észtország ügy*. Közjogi Szemle, 2015, 8. évf., 3. sz.

DIAS OLIVA Thiago: *Content Moderation Technologies: Applying Human Rights Standards to Protect Freedom of Expression*. Human Rights Law Review, 2020, 20. évf., 4. sz., 612. o

DUFFY Erin Brook – COLTEN Meisner *Platform governance at the margins: social media creators' experiences with algorithmic (in)visibility*. Media, Culture & Society 45(2), 2023.

GLESS Sabine – JEANNINE Martin: *The comparative method in European Courts: A comparison between the CJEU and ECtHR?*. Bergen Journal of Criminal Law and Criminal Justice, 2013, 1. évf., 1. sz.

<https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/20563051221117552> (Letöltve: 2024. 04. 20.)

GUȚAN-SELEJAN Bianca: *Libertatea de exprimare în jurisprudența recentă a C.E.D.O. (I). Reguli privind prezentarea în presă a vieții private a persoanelor publice*. Pandectele Romane 2, 2012

JOHNS Amelia – BAILO Francesco – BOOTH Emily – RIZOIU Marian Andrei: *Labelling, shadow bans and community resistance: did meta's strategy to suppress rather than remove COVID misinformation and conspiracy theory on Facebook slow the spread*. Sage Journals, 2024, <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1329878X241236984#bibr7-1329878X241236984> (Letöltve 2024. 03. 14.)

KOH Steven Arigg: *"Cancel Culture" and Criminal Justice*. in 74 Hastings Law Journal 79, 2022, 81. o., https://scholarship.law.bu.edu/faculty_scholarship/3372?utm_source=scholarship.law.bu.edu%2Ffaculty_scholarship%2F3372&utm_medium=PDF&utm_campaign=PDFCoverPages (Letöltve: 2024. 03. 12.)

KOLTAY András: *A közügyek vitáinak szabadsága és a személyiségi jogok védelme*. Pázmány Law Working Papers, 2019, 4. sz. <https://real.mtak.hu/95756/> (Letöltve: 2024. 04. 12.)

KOLTAY András: *Az internetes kapuőrök és az Emberi Jogok Európai Egyezményének 10. cikke – A sajtószabadság új alanyai*. In.: Állam- és Jogtudomány, 2017. LVIII. évfolyam, 4. szám,

MYERS WEST Sarah: *Censored, suspended, shadowbanned: user interpretations of content moderation on social media platforms*. New Media & Society 20(11), 2018, 4366–4383. o

SCHIFFER András: *A vélemény szabadság alkotmánybírói eseti jog a megváltozott közjogi környezetben*. Alkotmánybírói Szemle, 2018 július, <https://abszemle.hu/a-szolasszabadsag-alkotmanybirosagi-gyakorlata-a-megvaltozott-kozjogi-kornyezetben/>

SIDLAUSKIENE Jurate – JURKEVIČIUS Vaidas: *Website Operators' Liability for Offensive Comments: A Comparative Analysis of Delfi as v. Estonia and MTE & Index v. Hungary*. Baltic Journal of Law & Politics, 2017, 10. évf., 2. sz.

SZIGETI Tamás – SIMON Éva: *A hozzászólás szabadsága: a közvetítő szolgáltatói felelősség aktuális kérdéseiről*. Fundamentum, 2016, 20. évf., 2–4. sz.

TARLETON Gillespie: *Do not recommend? Reduction as a form of content moderation*. Social Media + Society 8(3): 20563051221117, 2022

TATÁR Attila: *A tárhelyszolgáltatók körében felmerülő felelősségi kérdésekről*. Infokommunikáció és Jog, 2019, 16. évf., 72. sz.

TÖRÖK Bernát: *Platforms and Fundamental Rights*. Hungarian Conservative, 2021, 1. évf., 2. sz., <https://www.hungarianconservative.com/articles/current/platforms-and-fundamental-rights/> (Letöltve: 2024. 04. 20)

YAR, Lucia – HENDRYCH, Lukáš – STRZAŁKOWSKI, Michał – SZICHERLE, Patrik: *Visegrad Four want to distinguish between 'illegal' and 'harmful' content in Digital Services Act*. Euractiv, 2020. november 2., <https://www.euractiv.com/section/digital> (Letöltve: 2024. 04. 2.)

Normatív rendelkezések

Románia 2003. évi Alkotmánya

Magyarország Alaptörvénye

Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil. Publicată în Monitorul Oficial Partea I. nr. 409 din 10 iunie 2011 – A Polgári Törvénykönyvről szóló 2009. évi 287. Törvényt hatályba léptető 71/2011-es Törvény. Megjelent Románia Hivatalos Közlönye I. része 409. szám, 2011. június 10.

Emberi Jogok Európai Egyezménye, https://www.echr.coe.int/documents/convention_hun.pdf (Letöltve: 2024. 03. 20)

Regulation (EU) 2022/2065 of the European Parliament and of the Council of 19 October 2022 on a Single Market For Digital Services and amending Directive 2000/31/EC (Digital Services Act), OJ L 277, 27.10.2022, - az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/2065 -számú rendelete a digitális szolgáltatások egységes piacáról (digitális szolgáltatásokról szóló jogszabály) és a 2000/31/EK irányelv módosításáról, OJ L 277, 27.10.2022 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32022R2065>. (Letöltve: 2024. 04. 3.)

Joggyakorlat

Román joggyakorlat

Románia Alkotmánybírósága, 2005/139. döntés

Románia Alkotmánybírósága, 2005/587. döntés

Románia Alkotmánybírósága, 2004/245. döntés

Románia Alkotmánybírósága, 2014/462. döntés

Román Legfelsőbb Ítélico- és Semmitószék – I.C.C.J., s. I civ., dec. civ. nr. 3216/19.11.2014

Bukarest I. kerület Bírósága – Jud. Sectorului 1 București, sent.civ. nr. 20626/9.11.2012.

Román Legfelsőbb Ítélico- és Semmitószék – I.C.C.J., s. cont. admin. și fisc., dec.civ. nr. 4546/27.11.2014.

Aradi Törvényszék – Trib. Arad, s. a II-a civ., dec. civ. nr. 150/24.06.2015

Bukaresti Törvényszék – Trib. București, s. a III-a civ., sent. nr. 1721/16.12.2016

Konstancai Bíróság – Jud. Constanța, sent. civ. nr. 10239/13.09.2016

Bukaresti Törvényszék – Trib. București s. a V-a civ., sent. nr. 309/11.03.2016

Magyar joggyakorlat

30/1992. (V. 26.) AB határozat

18/2004. (V. 25.) AB határozat

36/1994. (VI. 24.) AB határozat

7/2014. (III. 7.) AB határozat

EJEB joggyakorlat

1. Általános szempontok

Handyside v. The United Kingdom, Judgment of 7 December 1976, no. 5493/72.

Observer and Guardian v. The United Kingdom, Judgment of 26 November 1991, no. 13585/88.

Oberschlich v. Austria, Judgment of 23 May 1991, no. 11662/85.

Stoll v. Switzerland, Judgment of 10 December 2007, no. 69698/01.

Morice v. France, Judgment of 23 April 2015, no. 29369/10, § 124.

Wille v. Lichtenstein, Judgment of 28 October 1999, no. 28396/95.

Autronic Ag v. Switzerland, Judgment of 22 May 1990, no. 12726/87.

Karácsony and Others v. Hungary, Judgment of 19 May 2016, nos. 42461/13, 44357/13.

Otto-Preminger-Institut v. Austria. Judgment of 20 September 1994, no. 12470/87.

Chorherr v. Austria, Judgment of 25 August 1993, no. 13308/87.

Wingrove v. the United Kingdom, Judgment of 25 November 1996, no. 17419/90.

Ashby Donald and Others v. France, Judgment of 10 January 2013, no. 36769/08.

Times Newspaper Ltd. v. The United Kingdom (Nos. 1 and 2), Judgment of 10 March 2009, no. 3002/03., 23676/03.

2. A legitim korlátozás alapvető követelményei

Bartold v. Germany, Judgment of 25 March 1985, no. 8734/79.

The Sunday Times v. The United Kingdom, Judgment of 26 April 1979, no. 6538/74.

Lindon, Otchakovsky-Laurens and July v. France, Judgment of 22 October 2007, nos 21279/02, 36448/02.

Pinto Pinheiro Marques v. Portugal, Judgment of 22 January 2015, no. 26691/09.

Goussev and Marenk v. Finland, Judgment of 17 January 2006, no. 35083/97.

Kövesi v. Romania, Judgment of 5 May 2020, no. 3594/19.

Bayev and Others v. Russia, Judgment of 20 June 2017, nos. 67667/09., 44092/12., 56717/12.

Stoll v. Switzerland, Judgment of 10 December 2007, no. 69698/01.

Bédat v. Switzerland, Judgment of 29 March 2016, no. 56925/08.

Dammann v. Switzerland, Judgment of 25 April 2006, no. 77551/01.

Ürper and Others v. Turkey, Judgment of 20 October 2009, nos. 14526/07., 14747/07., 15022/07., 15737/07, 36137/07., 47245/07., 50371/07., 50372/07., 54637/0., § 44.

Vereinigung Bildender Künstler v. Austria, Judgment of 25 January 2007, no. 68354/00.

Roşiiianu v. Romania, Judgment of 24 June 2014, no. 27329/06.

RTBF v. Belgium, Judgment of 29 March 29, no. 50084/06., § 114.

Glor v. Switzerland, Judgment of 30 April 2009, no. 13444/04., § 94.

3. Speciális arányossági tesztek

3.1. Magánélet tiszteletben tartása

Axel Springer AG v. Germany, Judgment of 7 February 2012, no. 39954/08.

Von Hannover v. Germany (no. 2.), Judgment of 7 February 2012, nos. 40660/08. and 60641/08.

Satakunnan Markkinapörssi Oy And Satamedia Oy v. Finland, Judgment of 27 June 2017, no. 931/13.

Ponta v. Romania, Judgment of 14 June 2022, no. 44652/18.

3.2. Terrorizmus

Yavuz and Yaylali v. Turkey, Judgment of 17 December 2013, no. 12606/11.

Observer and Guardian v. The United Kingdom, Judgment of 26 November 1991, no. 13585/88.

Incal v. Turkey, Judgment of 9 June 1998, no. (41/1997/825/1031).

Gözel and Özer v. Turkey, Judgment of 6. July 2010, no. 43453/04., 31098/05.

Sürek v. Turkey, Judgment of 8. July 1999, no. 26682/95.

Leroy v. France, Judgment of 2 October 2008, no. 36109/03., § 36.

Yalçiner v. Turkey, Judgment of 21 February 2008, no. 64116/00, § 46.

Savva Terentyev v. Russia, Judgment of 28 August 2018, no. 10692/09.

3.3 Internet/kommentekért való felelősség

Delfi AS v. Estonia, Judgment of 10 October 2013, no. 64569/09.

Cengiz and Others v. Turkey, Judgment of 1 December 2015, no. 48226/10.

Perrin v. the United Kingdom, Judgment of 18 October 2005, no. 5446/03

Editorial Board of Pravoye Delo and Shtekel v. Ukraine, Judgment of 5 May 2011, no. 33014/05.

Magyar Tartalomszolgáltatók Egyesülete and Index.hu Zrt. v. Hungary, Judgment of 2 February 2016, no. 22947/13.

Pihl v. Sweden, Judgment of 9 March 2017, no. 74742/14.

Magyar Helsinki Bizottság v. Hungary, Judgment of 8 November 2016, no. 18030/11.

Tamiz v. the United Kingdom, Judgment of 19 September 2017, no. 3877/14.

Gaunt v. the United Kingdom, Judgment of 6 September 2016, no. 26448/12.

Couderc and Hachette Filipacchi Associés v. France, Judgment of 15 November 2015, no. 40454/07.

Magyar Jeti Zrt. v. Hungary, Judgment of 4 December 2018, no. 11257/16.

Gafiuc v. Romania, Judgment of 13 October 2020, no. 59174/13.

Timpul Info-Magazin and Anghel v. Moldova, Judgment of 27 November 2007, no. 42864/05.

Belpietro v. Italy, Judgment of 24 September 2013, no. 43612/10.

Egyéb források

NIX Naomi: *Facebook Removed 18 Million Misleading Posts on Covid-19*, Bloomberg, 2021, <https://www.bloomberg.com/news/articles/2021-05-19/facebook-removed-18-million-misleading-posts-on-covid-19> (Letöltve: 2024. 03. 13.)

Guide to Article 10 of the European Convention on Human Rights., 58. §, https://www.echr.coe.int/documents/guide_art_10_eng.pdf (Letöltve 2024. április 1)

European Commission: Terrorist Content Online, https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/internal-security/counter-terrorism-and-radicalisation/prevention-radicalisation/terrorist-content-online_en (Letöltve: 2024. április 11.)

European Court of Human Rights: *Guide to the case-law of the European Court of Human Rights: Terrorism*, Updated on 31 August 2022, https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/Guide_Terrorism_ENG (Letöltve: 2024. április 11)

D. COLE Mark, ETTELDORF Christina, SCHMITZ Sandra, Ukrow JÖRG: *European Audiovisual Observatory: Algorithmic transparency and accountability of digital services*, Strasbourg, 2023 December, <https://rm.coe.int/iris-special-2023-02en/1680aada48> (Letöltve: 2024. április 4.)

European Commission: The Digital Safety Act – Ensuring a safe and accountable online environment., https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/digital-services-act_en (Letöltve: 2024. 04 15)

HAO Karen: How Facebook got addicted to spreading misinformation. MIT Technology Review, 2021. március 11, <https://www.technologyreview.com/2021/03/11/1020600/facebook-responsible-ai-misinformation/> (Letöltve: 2024 04 15.)

UNHRC: Report of the Special Rapporteur on the promotion and protection of the right to freedom of opinion and expression. 2018, UN Doc A/HRC/38/35, 64.

European Commission: Ethics guidelines for trustworthy AI, 8 April 2019, <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/ethics-guidelines-trustworthy-ai> (Letöltve 2024. 04. 19.)